КОММУНИСТЫН ӨӨРЫНЬ ҮЛЬГЭР ЖЭШЭЭ

Республикын суута модошон, ...агатайн леспромхозой бага комплексно бригадын бригадир коммунист Алексей Кудряшов һарадаа 2 ...ган — хоёр мянганһаа дээшэ кубометр модо бэлэдхэдэг болохын түлөө мүрысөө үүсхээд, хэдэн жэлэй ...ада түрүүлжэ ябаһан. Мүнөө тэ...эй жэшээгээр хүдэлжэ, һарадаа ...0—2000-һаа үлүү кубометр мо... бэлэдхэдэг бригаданууд республикын леспромхозуудаар олон болон... Зариманууднь багшаяа холо ...а гараад, өөһэдөө жэшээ харуул... Тэдэнэй нэгэниинь Иван Кушнарев — мүн лэ коммунист, тус леспромхозой бага комплексно бригадын ...дир.

...жэнгын совхозой Толгойн һү ...ини гүүртэ үнгэрһэн жэлдэ совхозоороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ гараба. ...аахa, гүрэндэ худалдаха түсэбөө ...рнии 20-до дүүргэһэн байна. ...онтой сасуулбал, эндэ һү һаа... 14,4 процентээр нэмэбэ. Фер... һаалишадай дундаһаа коммунист Александр Золтоев илажа гара... Даажа байһан үнеэн бүриһөө тус ...ынь 2157 литр һү һаажа, сугтаа ...гэг хани нүхэдтөө үнэн сэхэ ...ай үльгэр жэшээ харуулба.

...ександр Золтоев бэрхэ һаали... эдэбхитэй агитатор, ниитын хү... ...ридэ хам оролсодог. Тэрэнэй ...нь үүсхэлээр фермэ дээрэ ажа... ...дун үдэр бүри согсологдожо, үрэ ...й самбарта бэшэгдэдэг, дайшал... ...хуудаһануудта харуулагдадаг. ...йл коммунист, тэрээнһээ жэ... ...абажа ажаллаха, ажаһууха хэ... ...й гэжэ нүхэдынь дэмы хэлсэдэг

...ртиин гэшүүн **«коммунизмын ...ьально-техническэ үндэһэ һуу...гуулхын түлөө тэмсэхэ, ажал... ...ммунис ёһоор хандалгын жэшээ ...улха, ажалай бүтээсэ дээшэ...хэ, али бухы шэнэ түрүү юу... ...үүсхэдэг байха, түрүү дүй дүр... ...дэмжэхэ ба дэлгэрүүлхэ...»** уял... гэжэ КПСС-эй Устав соо зааг... Социалис байгуулалтын али... ...частогта коммунист түрүү зэр... ...жагсаха ёһотой, ажал хүдэлмэ... ниитын болон өөрынгөө ажа... ...лда партийнабэшэ хүнүүдтэ ... харуулжа ябаха ёһотой гэһэн ... Ленинэй хэтэ мүнхэ һургаал... ...оммунистнуудай эдэ уялганууд ... бшуу. **«Партиин гэшүүд ...ай журам сахиха, эршэ зориг ...ла талаар хамагһаа түрүүлэн ёһотой»,** — гэжэ В. И. Ленин ...г һэн.

...И. Ленинэй энэ һургаалые, пар... Уставаар хараалагдаһан уял...дые бодото ажал дээрээ, ажа... ...наа нарин нягтаар дүүрэжэ ...н лэ коммунистнууд хани нү... партийнабэшэ хүнүүдтээ ... жэшээ харуулжа, тэдэниие ...өө хойноһоо дахуулан, ажа... ...нэ амжалтын түлөө тэмсэлдэ ...лжэ шададаг юм. Дээрэ дурсаг... ...н жэшээнүүд энээниие элитээр ...лнэ. Иимэ жэшээнүүдые үшөө... ...лоор харуулжа болохо байгаа.

Коммунистын өөрынь үльгэр жэшээ. Эдэ үгэнүүд партиин гэшүүн бүхэндэ ехэхэн харюусалга даалгана, тэрэнэй үүргые дээшэлүүлнэ. Илангаяа коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулжа байһан үедэ, партиин хүтэлбэрилхы, эмхидхэхы үүргын улам ургажа байһан үедэ тэрэнэй удха шанар улам хурсадана.

Коммунистын хүдэлдэггүй газар, хабаадалсадаггүй ажал хэрэг мүнөө олохонь бэрхэтэй. Теэд хаанашье, ямаршье ажал дээрэ тэрэниие партийнабэшэ хүнүүд тойродог, тэрээнэй ажалтай хүдэлмэреэ сасуулжа сэгнэдэг, тэрээнһээ жэшээ абажа ажаллахые, ажаһуухые оролдодог болонхой ха юм.

Энэ ушар тон ойлгосотой. Манай парти арад зонойнгоо дунда угаа ехэ хүндэтэй болонхой, тэрэнэй ударидагша, эмхидхэгшэ, хүмүүжүүлэгшэ гэжэ нэрлэгдэхэл ёһоороо нэрлэгдэнэ бшуу. Тиимэһээ имэл эрилтэтэйгээр хүн зон коммунистнуудта хандана гээшэ. Ушар иимэһээ алишье үйлэдбэри дээрэ хүдэлдэг, бага, ехэшье тушаалда байһан коммунист партиин гэшүүнэй хүндэтэ нэрэ зэргэ үндэр дээрэ үргэжэ ябаха уялгатай.

Зүгөөр зарим коммунистнууд таарахагүй ябадал гаргадаг байха юм. Зарим нэгэшүүл архи ууха, ажалай журам эбдэхэ, һамуу һальхай ябадал гаргаха, үгышье бол хубхай хооһон үгэ дэлгэжэ, хүн зониие мэхэлхээ һанаха, һайзгайтаха, ехээрхэхэ гэхэ мэтэ гутамшаг ушарнуудые үйлэдэдэг. Коммунизм байгуулагшадай моральна кодексые коммунистын зүгһөө багаханааршье хазагайруулха гээшэ олоной дунда партиин нэрэ хүндэдэ хохидол үзүүлдэг гээшэ.

Гадна бардам бардам үгэ дуугараад, ехэ ехэ уялгануудые абаад, тэрэнээ дүүргэхэгүй, хэлэһэндээ хүрэхэгүйшье ушар үзэгдэдэг. Коммунистын үгэ хэрэг хоёр зааханшье алгасаха ёһогүй.

Хүн зондо ханамжатайгаар хандаха, тэдэнэй эрилтэ, хэрэглэмжые дүүргэхын тула үнэн зүрхэнһөө оролдодог коммунистнууд ниитын дунда хүндэтэй, ажалшадай магтаал, хүндэдэ хүртэдэг байна. Коммунистын ямараар хүдэлдэгһөө, хүн зондо ямараар хандадагһаа, бэеэ хэр зэргээр абажа ябадагһаа хүнүүд, заримдаа, парти тухай бүхы дээрэнь хэлсэдэг гэжэ партиин гэшүүд хододоо һанажа ябаха зэргэтэй. Эгээл эндэ коммунистын өөрынь үльгэр жэшээ тон ехэ удха шанартай болоно. Энээн тухай хаанашье, хэзээдэшье мартажа огто болохогүй.

КПСС-эй XXIII съездын нээгдэхэ үдэр улам ойртожо байна. Түрэл партиингаа съездэ бэлэдхэжэ байһан үедэ ажалшадай эдэбхи үүсхэл, эрмэлзэл, абьяас улам бадарна, бүгэдэ арадай социалис мүрысөөнэй долгин үдэр бүри улам үргэдэнэ. Энэ мүрысөөндэшье коммунистнууд өөһэдынгөө үндэр бүтээсэтэ ажалаар үльгэр жэшээ харуулжа, үргэн олониитые ажалай шэнэ амжалтада зоригжуулха зорилготой.

ЭБТЭЙ НҮХЭД

Залуу мал харууһалхада ехэл ...олдолго хэрэгтэй гэжэ үнинэй ...дээжэ. Нарай нялхаһаань һай...р эдеэлүүлжэ, саг болзортонь ...лха тон шухала болоно. Тии... энэ ажалда таарамжатай, ...эшэлтэй хүниие табибал бүри ...йн. Хэдэн жэлэй урда тээ Бар...занай совхозой 4-дэхи отделе... ...дэ тугалшан хэрэгтэй болоо ... Иван Максимов, Лазарь Филиппенко гэгшэдэй «маанадые ...ьзэхэ гүт» гэжэ конторо ерэ...а, совхозой хүтэлбэрилэгшэд ...ээр баясаһан. Юуб гэхэдэ, эдэ ...рнай ямаршье ажалда таби... ...а муу гүүлээгүй, хододоол тү... ...зэргэдэ ябадаг нүхэд байһан ...юм.

Тэрэ гэһээр хэдэн жэл үнгэрөө. Иван Максимов Лазарь Филиппенко хоёрнай совхозойнгоо тугал, буруу адууһан зангаараа. Мүнөө 114 толгой буруу даажа абанхай. Хаража байһан малынь тобир һайн, үбшэ хамшагта дайрагданагүй. Зун, намарай сагта залуу малаа зүбөөр адуулжа, һайнаар таргалуулһаниинь үбэлэй хүйтые ямаршьегүй дабажа гарахаар. Партиин XXIII съездын хүндэлэлдэ эдэ хоёр эбтэй нүхэднай хаража байһан малаа улам таргалуулжа, шэгнүүрынь нэмээхэ хүсэлтэй.

Б. ГАРМАЕВ.

ГАНСАЛ ОРОЛДОЛГО ХЭРЭГТЭЙ

ҺАЙН СУУ тараба. Сэлэнгын совхозой түрүү һаалишан Надежда Лазаревна Тадвашкинагай республика дотороо үүсхэл гаргаһаниие дуулаабди. Ехэ һүнэй түлөө тэмсэл гаргажа эхилһэндэнь манай фермын һаалишадшье угаа баяртай, энэ жэлдэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадахые хүсэжэ байна.

Оролдоод ажаллаа һаа, юундэ һүн ехээр һаагдахагүй һэм. Һаагдахал байха. Энээниие бидэнэр фермынгээ ажал дээрэһээ хаража байнабди. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай хоёрдохи отделениин һаалишад мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, колхоз соогоо эрхимлэжэ гараһан байгаа. Жэлэйнгээ түсэбые дүшөөд хоногоор уридшалан дүүргээд, шэнэ жэлэй гаратар хорёод мянган килограмм һү түсэбһөө гадуур һааһан байгаабди.

Минии һанахада, ажалай амжалта гээшэ хүн бүхэнэй ажалдаа харюусалгатайгаар хандаһанай, түрүү аргануудые хэрэглэжэ шадаһанайнь ашаар туйлагдаа. Энээнһээ урагша хоёр-гурбан жэлэй саада тээ отделениимнай һаалишад ямараар ажалладаг байгааб? Ходол муу гэлсэгдэжэ, һү багаар һаагдана гэжэ нюдэлэгдэжэ байгша һэмди. Зундаа гэмгүй һаагдаашье һаа, үбэлынь бирадаггүй байгаабди. Тэрэ үедэ мүнөөнэйхи шэнги үбһэ тэжээл буйлуулха хүдэлмэри ябуулагдадаггүй, һаамхай үнеэд амта шэмэ багатай тэжээл дээрэ байлгагдадаг байгаа бшуу. Һолоомо буйлуулагдадаггүй байхада ондоо тэжээл юун үни хүрэхэнь һэм даа, үбэлэй тэн байхада үбһөө дууһажархёод, һаамхай үнеэдтээ эдюулхэшье юумэ үгыдэдэг байгаабди.

Мүнөө ямар болооб? Һолоомо гурилтай холёод малда эдюулэлсэжэ байхада, үбэлэй сагта үнеэд һү ороходоошье һайн байна. Эдеэлгэ һайнтай боложо, зунайхиһаашье оорэгүй һаали абтана гэхэдэ алдуу болохогүй. Түрүү аргануудые хэрэглэжэ байхадаа, һаалишадшье ооһэдөө урма зоригтойгоор ажаллана ха юм. Энээн тушаа нэгэ хэды жэшээ харуулаябди. Манай фермын түрүү һаалишан Мария Гырылова табан жэлдэ хү...

> *Һаалишан Тадвашкинагай үүсхэл дэмжэгдэнэ*

...дэлжэ байна. Нёдондо энэ һаалишамнай бүхыдөө 40500 килограмм гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө хоёр мянган литрһээ үлүү һү һаажа, абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэһэн байгаа. Тиимэшье удаан хүдэлөөгүй һаа, жэшээтэ һаалишад боложо шадаа бшуу. Хаража, адаглажа байхада, тэрэнэй һайн талань гэхэдэ, нүхэр Гырылова ажал дээрэ шэнэ түрүү аргануудые хэрэглэхын хойноһоо һаналаа табидаг. Үнеэдээ зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалхые оролдодог юм. Даажа байһан ажалдаа харюусалгатайгаар, оролдосотойгоор хандаха ёһотой гэжэ республика дотороо үүсхэл гаргаһан нүхэр Тадвашкина тон зүб хэлэнэ ха юм. Иимэ һайн тала манайшье һаалишан Гырыловада бии.

Үшөө нэгэ һаалишан тухай хэлэебди. Һаалиин фермэ дээрэ арбаад жэлдэ хүдэлжэ байһан Дулма-Сурун Цыдыповае хэн муугаар ажаллана гэхэб даа. Хамаг юумэндэ һаналаа табидаг хүн. Нигэжэ хүдэлөөгүй һаа, үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 1800 килограмм һү һааха уялгаяа дүүргэжэ шадахагүй байгаа. Мүнөө республика доторoo дэлгэрһэн мүрысөөндэ хабаадаха гэлсэжэ байхада, энэ һаалишан үнеэн буридэ 1900 килограмм һү һаахаар шиидэнхэй. Һаалишан Аграфена Цыбикжановашье магтаалтайгаар ажалладаг. Гурбадахи жэлээ хүдэлжэ, ажалай дүй дүршэлтэй боложо ябана.

Һаалишан ябаха гээшэмнай тиимэ амархан хүдэлмэридэ ябадаг хүнүүд бэшэ ха юм. Үбэл зун гэхэгүй даа, хэзээшье һаа, ямаршье һалхи шуургатай үдэрнүүдшье һаа, үнеэдээ һааха сагтань һаадаг, эдеэлүүлхэ сагтань эдеэлүүлэг улад байнал. Иимэ хүдэлмэри даажа абаад, эзэн бусаар яажа хандажа болохоб. Мүнөө жэлдэ үбэлнай бүришье хүйтэн. Һаалишадта ушоол шанга саг үзэгдүүлжэ байна. Хэды тиимэшье һаань, фермэдэ байһан тэжээлээ гамтайгаар гаргашалжа, шанар һайнтай болгожо малда эдюулхые оролдонобди. Тиигээгүйдэ аргагүй! Фермэдэмнай 700-гаад центнер үбһэн, мянгаад центнер зелёнко бэлдэгдэжэ абтаа һэн. Энээнэй хажуугаар һолоомо буйлуулсажа малда эдюулэлгүйдэ, ондоо тэжээлнай хүсэд арьбалагдажа шадагдахагүй, үбэлые дабаха аргагүй бологдонол. Тиимэһээ фермэ дээрэ шадаал һаа һолоомо ехээр эһээжэ малда эдюулхэ арга хэрэглэгдэнэ. Мүнөө үедэ һаамхай үнеэдтэ 15—20 килограмм эһээгдэһэн һолоомо үгэлсэнэбди. Һү ехэтэй үнеэдтэ 8—9 тэжээлэй единицэ үгтэдэг байха. Малнай силосээр дуталданагүй.

Табан жэлэймнай эхин гараба. Түрүүшын энэ жэлдэ ажалай ехэ амжалта туйлахын түлөө бүхы хүсэлэл оролдолгоёо гаргажа байнабди.

Д. ЦЫРЕНОВ,
Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой 2-дохи отделениин фермые даагша.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 27 (11003) | 1966 оной февралиин 2, среда | Сэн 2 мүнгэн

САБШАЛАН ҺАЙЖАРУУЛГАДА—ОЛОНОЙ АНХАРАЛ

АСУУЛТАЙ БОЛОО

Нёдондо наг шэбхэ багаар гаргажа, газараа мууса уһалһан дээрэһээ Хяагтын совхоз үбһэ, кукурузын ногоо биратай абажа шадаагүй һэн. Энэ жэлдэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд баһал хуушан алдуугаа дабтаһаар.

Һүүлэй мэдээгээр, энэ совхоз 6000 тонно шэбхэ поли дээрэ гаргаха байгаад, тэрэнэйнгээ оройдоол 1200 тонно зөөгөө. Хилганта, Мөөрөөшын бригаданuудай тарялан дээрэ тэргэшье шэбхэ гаргагдаагүй. Урдань энэ үедэ уһа бүлэдэг насосоор нилээд ехэ газарта мүльһэн хүргэгдөөд байгша һэн. Мүнөө тэрэньшье орхигдошонхой.

Совхозой главна агроном нүхэр Кулик, отделениие эрхилэгшэ нүхэр Доржиев гэгшэд энэ жэлдэ ямар аргаар, кукурузын, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ гэнэб гэжэ асууха саг ерээ.

Б. ЮМОЖАПОВ.

МОНСОЙЛГООД ХҮРГЭНЭ

Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо нуга, сабшалан һайжаруулха талаар горитойхон ажал хэгдэжэ байнхай. Шэбхэ шабааһа полидо гаргажа тарааха тусхай оньһожоруулагдаһан звенонууд хүдэлнэ. Мүн баһа һаалиин фермэнүүдшье шэбхэ шабааһаяа монсоголон хүргэжэ, сабшалан дээрэ элбэгээр тараана. Бага багаханаар монсойлгон хүргэһэн шэнэ шабааһан машина, тракторта ашаха, буулгаха‑да сэхэл таатай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан Г. Ухинова сабшаланда тарааха шабааһа бэлдэжэ байна.

НЁДОНДО ган жэлэй болоошье һаань, түхэреэн жэлдэ сабшалан һайжаруулха хүдэлмэреэ зогсоонгүй, даажа абаһан газартаа тошо халяажа, саһа тогтоожо, наг шэбхэ тараажа, муу бэшэ ургаса хуряаһан хүнүүдэй Хориин аймагта имагтал олошоржо байһанда баясамаар. Аймаг доторoo түрүү һуури эзэлжэ, «чемпионой» торгон лентэ хэдэрһэн Хэжэнгын совхозой луговод Дондок Гылыков һонирхомоор, халан абамаар баян дүршэлтэй. Энэ нүхэрнай совхозойнгоо нуга сабшалан гурбадахи жэлээ һайжаруулжа, муу бэшэ ургаса абажа эхилэнхэй. Бэшэшье совхозуудта дүршэл ехэтэй луговодууд бии. Жэшээнь, Үдын совхозой түрүү луговодууд Ендыпов, Дандаров, Хүрбын совхозой —Солдатов гэгшэд амжалтаараа суурхаһаар үнинэй.

Эндэхи совхозууд бүхыдөө 64 мянган гектар сабшалантай, 152 мянган га бэлшээриин газартай юм. Энэ ехэ баялигаа эзэн ёһоор ашаглажа, ниитынгээ малда хүсэд хүрэхэ үбһэ хуряажа абаха тухайгаа һаяхан болоһон зүблөөндэ луговодууд, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдөө. Энэ асуудалаар аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин начальник А. Рандич тодорхойгоор элидхээ.

Баян ургаса абахын тула бүхы сабшалангаа отара, гүүртэнүүдтэ болон луговодуудта хэдэн жэлээр даалгаха тон шухала. Гансал эзэтэй болоһон, һайнаар уһалагдаһан, утэгжүүлэгдэһэн газарта ургасань эрид дээшэлжэ, шэмэтэй ногоон ургана ха юм. Жэшээнь, Хэжэнгын совхозой 4-дэхи отделениин луговод Д. Гылыков даажа абаһан сабшалан дээрээ наг шэбхэ гаргажа, хэдэн удаа уһалжа эхилһэн. Анхандаа 60—70 үрхэтэ айлнуудай малда бардам хүрэхэ үбһэнэй гарадаг Хүүрайн сабшалан орхигдошоһон дээрэһээ һүүлэй жэлнүүдтэ оройдоошье һайн ногоо үгэхээ болишоһон. Харин нёдондо энэ сабшалангые луговод Д. Гылыков даажа абаад, тэндэхи 270 гектар газарһаа 2 мянга гаран центнер һайхан үбһэ хуряагаа бшуу.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ДУУН ДУУЛДАНАГҮЙ

Гэхэтэй хамта сабшалангаа һайжаруулжа үргэдхэхэ талаар зарим ажахынуудта мүртэй юумэн хэгдээгүй байһаар. Олохон отделенинүүдтэ шэбхэ тарааха, сабшалан үргэдхэхэ тусхай оньһожоруулагдамал звенонууд үшөө хүсэд эмхидхэгдээгүй. Анхандаа үрэжэлтэй байһан буусын һууринууд, булан тохойнууд бургааһанда дарагдашаһан, хэдэн жэлээ уһалагдаагүй хэбтэһээр.

Теэд доболиг, үндэр сазарнуудта ханааб, һубаг татаха, сабшалангые буртаг үбһэнһөө, бургаала шэрэнгиһээ сэбэрлэхэ гэхэлээ луговодууд машина, тракторaap ядалдажа, улаан гараараа туйлана.

Сабшалан һайжаруулха талаар аймагай ажахынуудта түрүүшын алхамууд хэгдэжэ эхилэгдээ. Теэд нютаг бүхэндэ луговодоор 60—70 наһатай үбгэд томилогдоно. Тэдэнэртэ хэдэн зуугаад гектар даалгагдахадаа, хоёр нэгэн хүнэй хүсэ хүрэхөөр бэшэ. Иимэ ехэ талмайе оньһото техникээр хангагдаагүй, гансал хүрзэ зэмсэгтэй хүнэй хүсэд һайнаар утэгжүүлхэ, уһалха, сэбэрлэхэ аргыень мэдээжэ ааб даа. Тиимэһээ үндэр ургаса хуряахын тула энэ харюусалгатай хэрэгтэ залуушуулые олоор хандуулбал таарамжатай, ашагтай байха. Хэдэн жэлдэ хүдэлһэн луговодуудтай хүдэр залуу хүбүүдые табихада түргэн дүршэжэ, сабшалангай ёһотой эзэдынь болохо бшуу.

— Трактор, машинатай танил болонхой залуушуулые олоор хабаадуулбал, ажал хэрэгнай урагшатай байха һэн,— гээд Загарайн совхозой луговод нүхэр Лыткин тон зүб мэдүүлээ.

Хориин аймагай ажахынууд нуга сабшалангаа һайжаруулаад, саг үргэлжэ харууһалаад байбал, ниитынгээ малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл хуряажа абаха дүүрэн аргатай.

Б. ЛАЙДАПОВ.

АГРОНОМУУД ЯАШООБ?

Нёдондо хаа хаанагүй шахуу сагай уларил гандуушаг байгаа. Тиимэшье һаа, зарим ажахынууд нуга сабшалангаа хэдэн дахин уһалжа, яһала бараг ургаса абаһан байха. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Загански» колхозые абаад үзэе. Суута луговод Михаил Михайлович Максимовай хүтэлбэри доро сабшалан дээрээ түхэреэн жэл ажаллажа, нилээд ехэ ургаса ургуулжа абаһан. Бүхы колхозойнгоо сабшалангһаа дунда зэргээр гектарай 19,3 центнер үбһэ ургуулһан байха. Тус аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра» колхозуудай луговодууд мүн лэ һайнаар ажаллажа, муу бэшэ ургаса хуряажа абаһан.

Дээрэ дурсагдаһан ажахынууд мүнөөшье баян ургасын түлөө тэмсэнэ.

Тиин гэһээ зарим колхозууд энэ шухала хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандана. Жэшээнь, «Путь Ленина», «Родина», «Коммунизм» колхозууд нуга сабшалан дээрээ нэгэшье тонно наг шэбхэ зөөгөөгүй, тошо халяагаагүй байхадаа юугээ бодожо байна хаб. Али тэнгэриһээ хайра хүлеэнэ гээшэ гү? «Коммунизм» колхоздо дүрбэн луговод бии. Нэгэдэхи бригадын луговод С. Н. Бельский, И. И. Гусляков гэгшэд намарһаа хойшо сабшалан тээшэ дүтэлөөшьегүй, колхозой элдэб хүдэлмэридэ ябаһаар. Хоёрдохи бригада баһал иимэшүү байдалтай. Нуга сабшаландаа нигэжэ эзэн бусаар хандажа, ямар ургаса абахаб даа. Колхозой агрономууд энэ шухала хэрэгые юундэ тооногүйб?

Р. ЦЫДЫПОВ.

ТЕХНИКУМҮҮДТЭ АБАЛГЫН ГУРИМ

...СССР-эй Дээдэ, тусхай дунда ...алсалай министерство 1966 ... дотор техникумүүд, училищи...ута абалгын шэнэ гуримуудые ...тоба. Мүнөө жэл эдэ һургуу...дта миллион үлүүтэй хү...д, басагад—хүсэд бэшэ дунда, ...дэ һургуулинуудые дүүргэг...д орохо байна.

Техникумүүд, училищинуудта ...о хүнүүдтэ ямар эрилтэнүүд ...игдахаб? Абалгын гуримууд ...эр ямар шэнэ юумэн бииб? ...СС-ай корреспондент И. Коз...ский иимэ асуудалнуудтай... СССР-эй Дээдэ, тусхай дун... һуралсалай министрэй нэгэдэ... орлогшо **М. А. Прокопьевто** ...ба.

— Манай арадай ажахыда элдэб асуудалнуудаар һайн бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэдые үгэдэг һалбари болоһон тусхай дунда һургуулиин ажал хүдэлмэриие үргэдхэлгэ—мүнөө үеын тон шухала зорилгонуудай нэгэн болоно,— гэжэ М. А. Прокопьев хэлэбэ— —Энэ жэлые үнгэрэгшэ жэлэйхитэй жэшэбэл, техникумүүд, училищинуудта абалгын тоо нилээд нэмэхэ. Илангаяа дунда һургуули дүүргэгшэд хэзээ хэзээнэйхиһээ олоор абтаха.

Үнгэрэгшэ жэлнүүдэйхиһээ ямар илгаатайб гэхэдэ, дунда һургуулинуудые медальтайгаар дүүргэгшэд оролгын экзамен барингүй, бага саг соо һураха группануудта оруулагдаха болоно.

Хүсэд бэшэ дунда һургуули эрхим сэгнэлтэнүүдтэйгээр дүүргэгшэд, магтаалай грамотаар шагнагдагшад гол предмедүүдэй нэгээрнь (тусхай дунда һургуулиин үзэмжөөр) оролгын экзаменуудые бариха байха. Тэрэнээ «5» сэгнэлтэтэйгээр тушаагаад байбал, ондоо экзаменуудһаа сүлөөлэгдэхэ, конкурстүйгөөр техникумүүдтэ, училищинуудта абтаха юм. «4» гү, али «3» гэһэн сэгнэлтэнүүдые абагшад бусад предмедүүдээр экзаменуудые бариха ёһотой. Хэрбээ тэдэнээ һайнаар барибал, түрүүшын ээлжээндэ абтаха.

Энэнэй урда тээхидэл адляар, промышленна предприятинуудай, барилгануудай, совхозууд болон колхозуудай зүгһөө техникумүүд, училищинуудта һурахаар эльгээгдэһэн залуушуул, мүн Совет Армиһаа, Далайн-Сэрэгэй Флодһоо табигдаһан сэрэгшэд, хоёр жэлһээ доошо бэшэ болзор соо ажаллаһан стажтай хүнүүд үдэрэй һуралсалда түрүүшээр абтаха эрхэтэй.

Арадай ажахыда, соёлой, гэгээрэлэй, элүүрые сахилгын эмхи зургаануудта ажалладаг хүнүүд лэ үдэшын, заочно тусхай дунда һургуулинуудта абтаха. Орохо гэһэн техникум гү, али училищинь тэрэнэй мэргэжэлдэ таараха байбал, түрүүшын ээлжээндэ абтаха болоно.

Тусхай дунда һургуулинуудта абалгын шэнэ гурим хадаа һайн бэлэдхэлтэй залуушуулые техникумүүд, училищинуудта оруулха ябадалда туһа хүргэхэ байха гэжэ М. А. Прокопьев түгэсхэл доторoo хэлэбэ.

(ТАСС).

СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

США-гай авиаци Вьетнамай Демократическа Республикын территориие январиин 31-дэ дахинаа зэрлиг бүдүүлигээр бомбодожо эхилээ. Донг-Хой, Винь городууд, мүн бусад һуурин тосхонууд дээрэ бомбонуудые хаяба.

Урда Вьетнамдахи дайн байлдаагаа бүри ехэ далайсатайгаар ябуулхын хажуугаар, Хойто Вьетнамай амгалан городууд болон тосхонуудта америкаска авиациин дахинаа добтолжо эхилһэнһээ уламжалан, уласхоорондын оршон байдал бүри түгшүүрилтэй болобо.

Вьетнамай Демократическа Республикын правительство Вьетнамдахи дайн байлдаае зогсоохые оролдон, Вьетнамай асуудалые зүб мүрөөр, вьетнам арадай хүсэл эрмэлзэлдэ харюусахаар шиидхэхын тула бэлэн байһанаа ойрын үдэрнүүдтэ дахинаа элирхэйлэн харуулаа. Январиин һүүл багта ДРВ-гэй Президент нүхэр Хо Ши Мин дэлхэйн олохон гүрэнүүдэй ба правительствануудай толгойлогшонортo бэшэг эльгээхэдээ, нигэжэ мэдүүлһэн байна: США-гай правительство эб эетэй болохые үнэхөөрөө хүсэбэл, Вьетнамай Демократическа Республикын правительствын дүрбэн пунктһаа бүридэһэн хараа бодолые мэдэрхэ, тиигэһэнээ бодото тодорхой ябуулгануудаар лаблан тодоруулха ёһотой; США-гай правительство бомбодолгоёо ямаршье условигүйгөөр эсэлэн зогсоохо, ДРВ-дэ эсэргүү сэрэгэй бусад бүхы ябуулгануудаа болюулха ёһотой. Тиигээд лэ байбал, Вьетнамай асуудалые политическэ талаарнь шиидхэхээр хараалжа болохо гээшэ.

Энэ гүрэнэй толгойлогшын иимэ шэнэ үүсхэл гаргаһанай һүүлээр хоёр хоноод байхада, Вьетнамай Демократическа Республикын территори руу америкаска авиациин дахинаа добтолжо эхилһэн ябадал юу харуулнаб гэхэдэ, США үнэндөө Вьетнамдахи дайн байлдаагаа болюулхые хүсэнэгүй, мүн тэрэнэй «эблэрэлгын политика» гэдэгынь дэлхэйн улад зониие мэхэлхэ, вьетнам арадта эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа улам үргэдхэхын тула бэлэдхэл хэхэ гэһэн дипломатическа башалалга болоно.

Хэрбээ США мэдүүлдэгтээл адляар эблэрэлгэ туйлахые үнэхөөрөө хүсэбэл, Вьетнамай асуудалые политическэ талаарнь шиидхэлгэдэ туһа хүргэхөөр оршон байдал хангаха гээ һаа, дахинаа бомбодожо эхилхэ байгаа аал? Вьетнамай Демократическа Республикын хараа бодолые США-гай правительствын ямараaршье сэгнээ хадань уласхоорондын эрхын гол ёһонуудые, хүн түрэлтэнэй ёһо заншалай юрын гуримуудые эбдэһэн эзэрхэг түримхэй шэнэ ябуулгануудыень юугээршье зүбтүүлхын аргагүй.

Өөрынгөө национальна сүлөөтэ байдалай түлөө вьетнам арадай тэмсэл—бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй шухалын шухала хэрэг. Тэмсэн бодоһон Вьетнамда туһа хүргэхын тула бүхы социалис оронуудай, дэлхэйн империализмда эсэргүү ба түрүү үзэл бодолтой бүхы хүнүүдэй оролдолго хүсэлэлгые нэгэдхэхэ гээшэ угаа ехэ удха шанартай болоод байна. Интернациональна уялгадаа үнэн байдаг Советскэ Союз Вьетнамай Демократическа Республикада саашадаашье шухала туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлхэ байха.

Вьетнамдахи дайнай түлөө, вьетнам арадта эсэргүү эзэрхэг түримхэй шэнэ ябуулгануудай түлөө харюусалга дааха США-гай хархис бүлэгүүд бү эндүүрэг лэ! Вьетнам арадай хүсэл зоригые, Эхэ оронойнгоо сүлөөтэ, бэеэ даанги байдал, эмхидэл нэгэдэл аршалан хамгаалха гэһэн эдэнэй шиидхэбэриие тэдэ бүлэгүүд мохоон даража шадахагүй. Вьетнамда эсэргүү американска эзэрхэг түримхэй ябуулгын зайлашагүй буруу һүрэхэнь дамжаггүй; вьетнам арадай баатарлигаар хамгаалжа байгаа үнэн зүб хэрэг илахал байха.

ТАСС-ай мэдээсэл „ЛУНА-9“ ЗАМБУУЛИН ХУДАР ТАБИГДАА

«Луна-9» гэжэ автомат станци 1966 оной январиин 31-дэ Советскэ Союзһаа дэгдээгдээ.

Ниидэлгын программатай зохицуулагдан, мүн газарһаа үгтэһэн командын ёһоор автоматическа хүдэлдэг научна, телеметрическэ ба бусад хэмжэн тодорхойлгын аппаратура энэ станци ... тодхогдонхой.

Газар дээрэһээ хэмжэн тодорхойлдог тусхай оньһон түхеэрэлгэнүүд станциин ниидэлгые адаглан шэнжэлнэ.

Даб дээрэ абтажа шэнжэлэгдэһэн мэдээнүүдһээ харахада, тус станци хараалагдаһанда дүтэрхы замаар һара тээшэ шэглэн ниидэжэ ябана. Станциин борт дээрэхи бүхы аппарадууд һаадгүй һайнаар хүдэлнэ.

Залан ябуулдаг, тоолон тодорхойлдог центртэ ороһон мэдээнүүдэй ёһоор 1966 оной январиин 31-дэ Москвагай сагаар 18 часта «Луна-9» станци газарһаа 34 мянга 130 километрэй зайда, газарай нюрууһаа дээгүүр хойто широтагай 49 градус 30 минута, зүүн долготагай 74 градус кординадуудтай ябаба.

ХОНИН БҮРИҺӨӨ ЗААБОЛ ХУРЬГА АБАХЫН ТҮЛӨӨ МҮРЫСӨЭ

ОНШОТОЙХОНООР ХҮДЭЛХЭ ХЭРЭГТЭЙ

Арбаад жэлдэ удаагаар зуун эхэ хонин бүриһөө ходо 95—100-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлһэн, нооһо ехээр хайшалһанайнгаа түлөө Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой хонишон Цыдып Эрдынеевич Эрдынеев «Республикын эрхим хонишон» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө. Мүн СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэдэ ошохо путёвкоор шагнагдаа.

Мүнөө Ц. Э. ЭРДЫНЕЕВЫЕ өөрынгөө ажалай дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэхыень гуйбабди.

БАЙГША ондо Буряад оронойнмнай бүхы хонишод хонин бүриһөө заабол хурьга түлжүүлхэ гэһэн зорилго урдаа табяад байна гээшэ. Таасгэн республикын түрүү хонишодой зүблөөндэ хабаададсажа, бишье энэ уялгые бүри мүһэн дэмжээд, гараа табилсаһан байнаб.

Хэнэйшье мэдэһээр, энэмнай тон бэлэхэнээр бүтэшэхэ хэрэг бэшэ ааб даа. Гэбэшье хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхэ гэжэ уялга абахадаа зүблөөндэ хабаадагшад булта аман байнал гээд хэлсээгүй. Сээжэ дээрээ гараа табижа, үнэнхэ зүрхэнһөө хэлэбэл, хэдышье хүндэ һаань энэ зорилгые хүсэндэнь хүргэхэ арга боломжо, шадал хонишон бүхэндэ бии ха юм. Ханамжатай һайн харууһа, тэжээлдэ байһан хонин һубайрха ёһогүй юм гэжэ минии багада малша зон хөөрэлдэжэ байгша һэн. Тэрэ зүйтэйл даа.

Теэд колхоз, совхозуудаймнай хонишон бүхэн юундэ энэниие бэелүүлжэ шаданагүйб? Юун дутанаб? Тээмэндэ республикын түрүү хонишодой зүблөөн дээрэшье шагнажа һуухада, жэлһээ жэлдэ хурьга олоор түлжүүлдэг, нооһо ехээр хайшалдаг үнинэй суутай солотой хүнүүд—Шалсама Цыремпилова, Даши-Цырен Дуринов, Гомбо-Цырен Цыремпилова болон бусаднай баһал магтаал шанда хүртөө. Харин тиихэдэнь зариман зуун эхэ хонин бүриһөө 50-60 гү, али бүри үсөөн, 30—40 хурьга абаа гэжэ шүүмжэлдэшье орожо байхыень дуулаа һэм.

Юрэдөө яахадаа нэгэ зариманаймнай ямаршье жэлдэ алгадгүй ехэ амжалта туйлажа байхада, нүгөөдүүлнай ахирхан үрэ дүнгэй, гэдэргээ таталдажа ябана гээшэб? Али тэдэ түрүүшүүл бэшэнһээ түсгаар онсо һайн эрхэ байдалтай, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдһээ үлүү ехэ туһаламжа абажа байдаг ха гү? Үгы даа, тиимэ байха ёһогүй.

МИНИИ һанахада, ямаршье ажал өөрын нэгэ оньһотой «нюусатайхан» байдаг. Тэрээниие нь лэ зүбөөр оложо, оншотой мэргэнээр хүдэлөөд байбал, амжалташье туйлагдаха. Тиигэбэшье онол оншо, дүршэл шадабари даншье бэлэхэнээр, олдоодхидоггүй. Баһа үнэн зүрхэнһөө оролдохо, хүлһэ гаратараа хүдэлхэ хэрэгтэй. «Ажаллаагүй һаа, алганашье баригдахагүй» гэжэ зон дэмы хэлсэдэггүй байна. Гадна даалгагдаһан ажалдаа бодото эзэн ёһоор хандаха, энэмнай гүрэн түрэдэ, арада зондо туһатай юм гээшэ гэжэ досоогоо бодожо, харюусалгатай ябаха шухала.

Иигэжэ хэлэхэдээ хүнэй оройдоо мэдээ, ойлгоогүй юумые хэлэжэрхибэб гэжэ һанаагүйб. Энэмнай зондо яһала мэдээжэ юм ааб даа. Эдэ бүгэдэ тухай партиин обкомой секретарь нүхэр Модогоев зүблөөн дээрэ тон зүб хэлэжэ байгаа һэн.

Би мүнөө 11-дэхи жэлээ эхэ хонидой отара дээрэ ажалланаб. Энэ үе соо олон юумэ үзэжэ, хаража, зарим тэды дүршэлтэй болоо, ухаа ороо, ажалай оншошье бага зэргэ ологдоо гэхэдэ алдуугүй. Нэн түрүүн жэлэй дүрбэн сагта эхэ хонид лэ тобир тарган байбал, хурьгадшье олон абтаха, нооһоншье ехэ хайшалагдаха гээд би һанагшаб. Манай отарынхид зун намарай сагта хонидоо зүбөөр адуулжа, шадаал һаа һайса таргалуулхые оролдодог. Үглөөнэй 3—4 часта гаргажа, Үдэрэй шанга халуундашье хэбтүүлэнгүй, үндэр хада гүбэйн оройгоор ябуулжа байгаад, үдэшэнь харанхы болотор бэлшээдэгбди. Иигэжэ бүхэли зундаа, намартаа залхуурангүй, унтаха нойроо гамнангүй хэһэн ажалшни заяандаашье дэмы хосорхогүй. Үбэлэйнгөө буусада ерэхэдээ хониднай хуу шахуу тарган, зунай бэлшээриин үедэ тус бүриһөө шэгнүүрээ 14—15 килограммаар нэмээһэн байдаг. Иимэ хонид ямаршье һаадгүйгөөр үрэжүүлэгдэдэг, түлыншье һайн, өөдэргэн, үбшэ хабшанда нэрбүүлэгдэхэгүй, түлжүүлхэдэ ехэ амар байдаг. Манай отарынхид һүүлэй 7-8 жэлдэ удаагаар зуун эхэ хонин бүриһөө 90 адагтай, 102 эрхимтэй хурьга түлжүүлнэ. Нёдондо 530 эхэ хонин бүриһөө 531 хурьга абажа, тус бүриинь 20 килограмм шэгнүүртэй болгожо тушаагаа һэмди.

ЭДЭ АМЖАЛТАНУУДАЙ гол «нюусань»—хонидоо тобир тарган байлгаһанһаамнай болоно гэжэ хэлэхэ байнаб. Зарим хонишод хүхэ ногоон дээрэ хонид таргалжа ядахань һэн гү гээд, зундаа адуулгадань ехэ анхарангүй бэеэ амархан ябахые оролдодог. Теэд энэнь һүүлдэ «хабиргынь лэ забһараар» гараха юм. Зундаа ёһоор таргалаагүй хонидынь ороондо мүртэй орохогүй зобоохо, үбэлдөө түлынь үлбэр муу гараад, үхэхэ хатахаяа һанажа туляаха. Тиигэжэ зарим хүнүүд ажалайнгаа оншые олоогүй, зохид сагтаа оролдоогүй дээрэһээ һүүлдэ зобохогүй бэеэ зобооно ха юм.

Юрэдөөл хонидой зунай бэлшээри гээшэ тон харюусалгатай, шухала хүдэлмэри гэжэ тоолохо байнаб. Тиимэһээ саашадаа зунай сагта хонидые шадаал һаа һайнаар таргалуулхын тула айхабтар шанга мүрысөө эмхидхэжэ, энээнэй түлөө хонишодые зүбөөр урмашуулдаг болохо хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

Саашань. Үбэлэй хүйтэндэ элбэг ехэ үбһэ тэжээлгүйгөөр хурьга олоор абахань баһал бэрхэтэй ааб даа. Бидэ һүүлэй хэдэн жэлдэ түсгаар газар даажа абаад, хонидойнгоо эдихэ тэжээл өөһэдөө бэлэдхэнэбди. Үбэлэймнай бууса шадар 27 га сабшалан бии. Тэрээнээ хабартаа, зундаа хэдэ дахин үһалаад, жэл бүри хоёр-гурбан га дээрэнь үтэг хэжэ, газараа бүхыдэнь шэбхэжүүлнэбди. Тиигэжэ үнгэрэгшэ намар ган гасуур байбашье һаань, өөһэдынгөө сабшалан дээрэһээ 450 центнер һайхан үбһэ абаабди. Мүн байра шадараа 30 гектарта зелёнко таряад, 600 центнер шэмэтэ тэжээл бэлэдхээбди. Баһа зунай сагта һургуулиинхидые, үбгэд, хүгшэдые хамһалсуулжа байгаад бэлдэһэн 210 центнер набшаһата тэжээл бии.

ХОНИШОДТО газарынь даалгажа үгөөд, үбһэ тэжээл өөһэдтэнь бэлдүүлхэ гэхэдэ, зариман дурагүй байдаг. Хонидоо адуулхаш, үрэжүүлхэш, түл абахаш, үшөө хажуугаарнь сабшалан үһалжа, үтэгжүүлжэ, үбһэ тэжээл бэлдэжэ яагаад үрдихэ зонбибди гэлдэхэ. Тиимэшье хүсэ хүрэжэ ядахаар бэшэ. Бүхы ажалаа хаһа сагтань дээрээ ортонгүй хэжэрхёод байхада, аймшагтай юумэн үгы. Хүнэй гар харахагүй, өөһэдөө үбһэ тэжээл бардамаар, һайн шанартайгаар бэлэдхэжэрхёод, ямаршье хүйтэн хагсуу болог, һанаа амар һууханъ али тухай зохид гээшэб. Манай отарада 4 хүн хүдэлдэгбди. Би өөрөө, минии хүгшэн Лусалма Будажапова, үшөө хурьгэ басаган хоёр—Даша-Доржи Гундуев Должома Аюрова—дүрбүүлээ ондоо тээһээ ямаршье туһаламжагүйгөөр өөһэдөө хонидоо адуулаад, искусственна аргаар үрэжүүлээд түлынь абаад, үбһэ тэжээл бэлдээд байдагбди. Иигэжэ нэгэ бүлэ байхадаа, ши багаар хүдэлнэш, би ехээр хүдэлнэб гэлдэхэ арсалдаха юумэн үгы. Олоһоноо адли хубаагаад, хамаг ажалаа зүбшэжэ хээд лэ байгшабди.

Тээсгэн тэрэ суглаан дээрэ зарим хүнүүд хонидоо хабар—апрель, май соо хурьгалуулдаг болохо гэжэ дурадхаа. Дулаан болоһон хойно хурьга абахада яһала хүнгэн, һайншье юм ааб даа. Теэд хожом гараһан хабарай хурьгад намар болотор яһала һархагар томо болоошье һаа, үбэлэйхидтэ заяандаашье хүрэхэгүй, хоногоо хүсөөгүй, наһаар бага, тиигээд тэдэ боро бүдүүн тэжээлдээ түлюур байха. Харин эхэ хонидтонь һайса эдюулхэ үбһэ тэжээлтэй байбал, үбэлэй эртын хурьгад эхын һүөөр дутаагүй һаа, ямаршьегүй һайн түлжүүлэгдэхэ. Юрэдөөл хонидые үбэл эртэ түрүүлһэн дээрэ гэхэ байнаб.

Мүнөө отарадамнай хонид түлэг хүрьгалжа эхилээ. Түрүүшын 150 хурьгад абтанхай. Байгша ондо түрэл партиингаа мартда болохо XXIII съездын нээгдэхэ үдэр болотор зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаад байхаа зэбзабди гэжэ һанагдана.

М. НАМЖИЛОВ,
бэшэжэ абаба.

Политическэ һуралсал

ХЭШЭЭЛНҮҮДЫЕ АЖАБАЙДАЛДА ҮНДЭҺЭЛЭН ҮНГЭРГЭХЭ

Пропагандистын хүдэлмэриие творческо хүдэлмэритэй сасуулалтай. Хуушарһан, нэгэл адли хэб шэнги зүйл эндэ байха ёһогүй. Түрүү онол арга шадамараар хэрэглэжэ, хүндэ ойлгосотойгоор хөөрэлдөө хэхэ гээшэ пропагандист бүхэнэй зорилго болоно. Пропагандистын дүй дүршэлһөө, мэргэжэл шадабариһаа эхин шатын политическэ һургуулиин хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэриин дүн ехэнхидээ дулдыдадаг. Тиимэһээ хайшан гэжэ хэшээлнүүдээ тодо һонороор, гүнзэгы удхатайгаар үнгэргэхэб гэһэн асуудал пропагандистнуудай урда тобойжо гарадаг.

Эхин шатын политическэ һургуулида эхин ба дунда һургуулитай коммунистнууд, партийнабэшэ эдэбхитэд һуралсана. Тиимэһээ эхин шатын политическэ һургуули шагнагшадтаа политическэ литературые үзэхэ дүй дүршэлтэй танилсуулха, марксизм-ленинизмын сурталые саашадаа шудалха хэрэгтэнь туһалха ёһотой болоно.

«Эхин шатын политическэ һургуули» гэһэн ганса нэрэнь энэ һуралсалда онсо анхаралай табигдаха байһые тайлбарилна бшуу. Хүнүүд эндэ пропагандистые гансал шагнана бэшэ, ажабайдалай элдэб асуудалнуудые зүбшэнэ, һонирхоһон асуудалнуудтаа харюу абана, хүн зоной дунда политическэ ажал ябуулгатай танилсана ха юм.

Эндэ һуралсалые бэе бэеһээ дулдыданги гурбан хубинууд болгожо һалгаан, хаража үзэхэдэ иимэ: пропагандистын хөөрөөн, политическэ литература шудалалга, үзэһэн темээ дабталга. Иимэ методикоор Байгалай совхозой 3-дахи отделенидэхи эхин шатын политическэ һургуулиин пропагандист Зинаида Федоровна Заруцкая һуралсал үнгэргэдэг байна. Эндэ 4 класһаа 8 класс хүрэтэр һургуулитай 18 хүнүүд һуралсана.

«В. И. Ленин — шэнэ шэнжын парти эмхидхэгшэ (1900—1904)» гэһэн темэ үзэлгын хэшээл үнгэргэлгэдэ би байлсабаб. Хэшээлэй түрүүшын хахадта урда гараһан темээ дабталга болобо. Тиихэдээ шагнагшадай бэлдэһэн реферадууд уншагдаа. Элидхэлнүүд шагнагшадые ехэл һонирхуулба. В. И. Ленинэй биографиие бэшэһэн зохёолнуудтайнь нягта холбоотойгоор үзэбэл, вождиин революционно ажабайдал гүн гүнзэгыгөөр шудалагдаха байһаниинь тодорһон байна. Гадна, иимэ түхэлэй хөөрэлдөөн шагнагшадай политическэ литература үзэлгэдэ тон ехэ туһаламжа үгэнэ бшуу. Энэнь эхин политическэ һургуулинуудай шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

Хэшээлэй хоёрдохи хахадта шэнэ шэнжын марксистска партиие эмхидхэхын түлөө В. И. Ленинэй хэһэн тэмсэл тухай пропагандист хөөрэжэ үгэбэ. Тиихэдээ иимэ асуудалнууд дээрэ гол түлэб тогтоһон байна.

1. В. И. Ленин—России пролетариадай «Искра» газетые эмхидхэгшэ ба хүтэлбэрилэгшэ;
2. В. И. Ленинэй «Юу хэхэб?» гэһэн зохёолой түүхэтэ удха шанар;
3. В. И. Ленинэй II съезд дээрэ, тэрэнэй һүүлдэ шэнэ шэнжын парти байгуулха тушаа хэһэн тэмсэл.

Пропагандист хөөрөөгөө һонёор, ойлгосотойгоор үнгэргэнэ. Тиихэдээ темэдэ хабаатай зурагуудые, диаграммануудые хэрэглэжэ, темынгээ удха шагнагшадтаа тобойсо гарган үгэнэ.

Политическэ информаци хэшээлнүүдэй таһаршагүй хубинь болонхой. Гүрэн доторхи болон гадаадын оронуудай байдал тухай шагнагшад өөһэдөө тобшолол хэдэг заншалтай. Энэ һургуулида политинформаци хэшээлнүүдэй эхин дээрэ хэгдэнэ. Минии һанахада, хэшээлнүүдэй дүүрэхын урдахана энээниие хэбэл һайн байгаа. Гол шухала темээ эсээгүй, һонор байхадаа гарабал, ойлгосо ехэтэй байха бшуу. Имагтал партиин ЦК-гай Пленумүүд, Верховно Соведэй сессиин материалнууд, — орон доторой ажабайдалда тон шухала асуудалнууд хэшээлнүүдэй эхиндэ хэгдэхэ зэргэтэй. Үзэгдэжэ байһан темые мүнөө сагтай, ажабайдалтай холбохо талаар политинформацинууд тон ехэ туһа хүргэжэ шадаха байна.

Энэ хэшээл дээрэ жэшээ болгон, революционно марксистска парти байгуулгада ленинскэ «Искра» газетын дүүргэһэн, эмхидхэхы үүргэ тухай пропагандист хөөрэхэдөө, мүнөөнэй үе сагтай холбохо гэжэ оролдожо, совхозой ханын газетэ хэрэглэһэниинь ехэл муу, алдуутайшье. Харин совет хэблэлэй пропагандистска, агитационно ба эмхидхэхы үүргэ тухай эндэ хэлэгдээ һаа, минии һанахада, таарамжатай байха һэн. Теори ажабайдал хоёрой холбоое харуулха хэрэгтэ бидэ тон анхаралтайгаар, харюусалгатай ехэтэйгээр хандаха ёһотойбди. Тиихэдээ шагнагшадые марксистско-ленинскэ теорёор зэбсэгжүүлэн, өөрынгөө политическэ эрдэмые ажал хүдэлмэридөө, бүхы ажабайдалдаа хэрэглэжэ шадаха болгохо гээшэ эдэ һургуулинуудай гол зорилгонь болоно.

В. ЗАИКИНА,
КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангай консультант.

ШЭНЭ СОВХОЗДО

СОВЕТ ҺУНГАГДАБА

Түнхэнэй аймагта «Туранский» гэжэ томохон нэгэ совхоз бии болгогдобо. Тиигэжэ совхозой шэнэ отделени Хойто голдо эмхидхэгдэв.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай хамтын суглаан боложо, юһэн гэшүүдһээ бүридэһэн отделениин совет һунгагдаба. Тэндэ отделениие эрхилэгшэ, бригадир болон бусад харюусалгата нүхэдһөө гадна, мүн түрүү хүдэлмэришэд тус соведтэ һунгагдаба. Тэдэнэй дунда һаалишан Паданов Гарма Генинович, тракторист Маншеев Батор Лопсонович, модошо дархан Билдуев Содном Балданович гэгшэд бии.

БАЯН УРГАСЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭНЭ

Совхозой Хойто голой отделенидэ таряалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргажа байха тусхай звено байгуулагдаба.

Звеногой гэшүүд үглөөһөө үдэшэ болотор хоорондоо 2—5 модо холо байдаг малай байрануудаар ябажа, Булнай, Урда Дунда Тала, Урда Шара Тала, Сагаан хүһан, Хандагай Үбэр, МТФ-гэй Дунда Тала гэхэ мэтэ полинуудта наг шэбхэ зөөжэ эхилээ. Тэдэнэр мүнөөдөө 93 тонно наг шэбхэ гаргаад байна.

ТҮРҮҮ ҺААЛИШАД

Хойто Голой МТФ-гэй һаалишадай дунда жэлэй дүн гаргагдаба. Тус МТФ 1965 онойнгоо һү һааха түсэбые декабрь һарын арбаадаар дүүргэжэрхиһэн байгаа.

Һаалишад сооһоо ехэ амжалтануудые, илангаяа нүхэд Паданов Гарма Генинович Дымшеева Дулма Бальжировна хоёр туйлаһан байна. Д. Б. Дымшеева үнеэн бүриһөө 1478 литр һү һааһан. Тиихэдэ Паданов үнеэн бүриһөө 1448,3 литр һү һааһан байна.

Тэдэ хоёр 1966 ондо мүн иигэжэ ажаллажа, партиин XXIII съездые шэнэ амжалтануудтайгаар угтаха гэжэ зэһэнхэй.

Гадна манай эдэ түрүү һаалишад хүдөө ажахын асуудалаар газетэ, журнал соо статьянуудые уншадаг, мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдэдэг байна.

Д. ЛЫГДЕНОВ.

111 ОРОНТОЙ БАЙГУУЛАГДАҺАН АШАТАЙ ТУҺАТАЙ ХОЛБООН

С. К. РОМАНОВСКИИН ХӨӨРӨӨН

Наука болон соёл культурын талаар Советскэ Союзай туйлалтануудые, шэнэ ажа байдал зохёон байгуулгын амжалтануудые бүхы дэлхэйн арадууд ехээр һонирходог. 111 оронтой байгуулагдаһан научна болон соёл культурын холбоон энээниие эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ.

Гадаадын оронуудтай культурна холбоо байгуулха талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи комитедэй түрүүлэгшэ С. К. Романовский ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, энэ холбоо барисаануудай шэнжэ болон тэдэнэй саашадаа хүгжэхэ харпа зам тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэжэ үгөө.

Социалис оронуудтай байгуулагдаһан харилсаа холбоон тухай хамагай түрүүндэ тогтохые би хүсэнэб гээд С. К. Романовский хэлээ. Гуша-дүшэн научна шухала асуудалнуудаар совет эрдэмтэд аха дүү оронуудтахи ханинартаяа хамта шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэдэг.

Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай дээдэ, дунда һуралсалай газарнууд лекторнүүдые, багшанарые бэе бэеэ эльгээлсэнэ, һуралсалай түсэбүүдые, һуралсалай болон методическа литературые андалдана, хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэриин дүй дүршэлые халан абалсана. Советскэ дээдэ һургуулинууд 11 гүрэнэй дээдэ һургуулинуудаар харилсаа.

Уран шадабарита интеллигенциин холбоо барисаан хододоол үргэдэн бэхижэнэ. Жэшээлхэдэ, социалис оронуудай уран зохёолшодой союзуудай хүтэлбэрилэгшэдэй нёдондо жэлдэ болоһон, уулзалга һонирхолтойгоор үнгэржэ, холбоо барисаагаа саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Тэрэшэлэн хүгжэмшэд, уран зураашад уулзажа, үрэ ехэтэй хөөрэлдөө хэһэн байха юм. «Ленин Польшодо» гэһэн фильмын байгуулагдаһан ушар поляк болон совет кинематографистнуудай харилсаа холбооной гайхамшагта дүн мүн.

Хэблэлэй талаар харилсаан соёл культурын холбоо барисаан дотор элитэ һуури эзэлнэ. В. И. Ленинэй зохёолнуудые монгол хэлэн дээрэ хэблэн гаргаха талаар совет болон монгол хэблэлэй газарнуудай хэһэн хүдэлмэриие 1965 оной дүнгүүд тухай тогтоходоо, тусагаар тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Монголдохи арадай революциин 45 жэлэй ойдо зорюулэгдэһэн зохёолнуудые бэлэдхэхэ талаар харилсаа холбоон бэелүүлэгдэнэ.

ГДР, Куба, Польшо, Чехословаки, Югослави болон бусад оронуудһаа ерэһэн уран һайханай коллективүүд үнгэрэгшэ жэлдэ манай ороной театрнуудай сценэнүүд дээрэ өөһэдынгөө шадабаринуудые амжалтатайгаар харуулаа. Тиихэтэй хамта Болгари, Венгри, ДРВ, КНДР, Польшо болон бусад оронуудай ажалшад совет искусствын түлөөлэгшэдые өөһэдынгөө оронуудта хани халуунаар угтаһан байха юм. Радиогой, телевидениин, спортын талаар манай холбоо барисаан үрэ ехэтэй байгаа.

Ази, Африкын хүгжэжэ байһан оронуудтай холбоо барисаамнай улам саашадаа үргэдхэгдөө. Культурна харилсаа холбоон тухай хэлсээнүүд Пакистан, Центральна Африканска Республика, Уганда, Тогын Республика болон Сьерра-Леонетой анха түрүүн баталагдаһан байна. Национальна культура болон наукые хүгжөөлгэдэнь, мэргэжэлтэдэй кадрнуудые бэлэдхэлгэдэнь Ази, Африкын олон оронуудта Советскэ Союз урда жэлнүүдэйхидэл аляар туһалаа. Энэ талаар СССР-эй туһаламжатайгаар байгуулагдаһан гү, али байгуулагдажа эхилһэн һуралсалай газарнууд горитой үүргэ дүүргэнэ. Тэдэнэй тоодо Малида байгуулагдаһан хүдөө ажахын һуралсалай центр, Афганистандахи политехническэ институт, автодорожно болон нефтиин техникумүүд, Индонезидэхи технологическа факультет оролсоно. Кенидэ техническэ училищи, Танзанида техническэ училищи болон дунда һургуули баригдаха.

Патрис Лумумбын нэрэмжэтэ арадуудай хани барисаанай университедэй түрүүшын табилга нёдондо зун боложо, тэрэниие хоёр зуу гаран хүн дүүргээ. Манай ороной гуша гаран дээдэ һургуули Афро-Азиин оронуудай университедүүд болон институдуудтай нягта харилсаа холбоо байгууланхай.

Гадаадын оронуудта ород хэлэ шудалха ябадал ехээр дэлгэржэл байдаг гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, Индиин 20 университедтэ ород хэлэ заадаг. Һаяхан Делидэ ород институт нээгдээ. Тэрэнэй студентнүүд ород арадай хэлэ үзэхэһөө гадна СССР-эй литература, түүхэ болон экономикые шудална.

Совет медигүүд тухай олон орондо магтаалай халуун үгэнүүд хэлэгдэдэг байха юм. Манай эсэгэ ороной медицинын хэдэн зуун мэргэжэлтэд Бирмэ, Гвиней, Индонези, Иран, Камбоджо, Непал, Сомали, Эфиопи болон бусад оронуудта СССР-эй туһаламжаар баригдаһан госпитальнуудта шэн зоригтойгоор хүдэлжэ байдаг.

Латиин Америкын оронуудтай манай холбоо барисаан хүгжэжэл байһаар. Сальвадорой болон Чилиин университедүүдтэй, тэрэшэлэн Лимэдэхи (Перу) университедэй Москвагай университет хэлсээнүүдые баталһан байна. Латиин Америкын нилээд олон студент Советскэ Союзда һуража байдаг. Чилидэ уласхоорондын промышленно-худалдаа наймаанай выставкын болоходо олониитэ совет павильондо угаа ехээр һонирхоо. Тиихэдэ «Перугэй искусство» гэжэ выставкые москвагайхид хараһан байна. Мексикын, Бразилиин, Чилиин, Парагвайн болон Латиин Америкын бусад оронуудай артистнууд манайда гастрольдо ерэһэн байха юм.

Манай дүтын хүршэнэртэй, илангаяа Финлянди болон Афганистанантай, тэрэшэлэн Турци, Иран, болон Японтой олон янзын холбоо барисаан хүгжөөгдэнэ. «СССР-тэ замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэлгэ» гэһэн выставкые СССР-эй Наукануудай академи Япондо эмхидхээ һэн. Совет болон япон городуудай, Алас-Дурна зүгэй районуудай болон Японой эрье шадарай районуудай хоорондо үрэ ехэтэй хани ёһоной холбоон байгуулагданхай.

Франци, Итали, Англи болон Скандинавска аралнуудтай шухала, ашатай туһатай культурна холбоо барисаан байгуулагданхай. Хэдэхэн жэшээ дурдая. Эрхим шанартай полимернүүдэй, билогическа катализай, океанграфиин асуудалнуудай талаар француз болон совет эрдэмтэд хамтадаа шэнжэлэлгэнүүдые хэдэг. СССР Великобритани хоёрой эрдэмтэдэй Москвадахи уулзалга ехэ һонирхолтойгоор үнгэрөө. Онкологиин болон туяагай үбшэнэй асуудалнуудые манай медигүүд Францидахи ханинартаяа шэнжэлдэг, Италиин медигүүд һудаһа-зүрхэнэй хирургиин талаар совет медигүүдтэй хамтаараа ажалладаг. Искусствын талаар һонирхолтой харилсаа холбоон байгуулагданхай.

Хариин оронуудтай байгуулагдаһан культурна холбоо барисаанай шэнжые бүри хүсэдөөр харуулхын тулада хэдэн тоо дурдахамни. Хариин оронуудта жэл бүхэндэ 60—65 хүрэтэр совет фильмнүүдэй фестивальнууд, неделинүүд үнгэргэгдэдэг. 1965 ондо Советскэ Союз уласхоорондын 28 фестивальда хабаадаа, дэлхэйн экранууд дээрэ Советскэ Союзда байгуулагдаһан 400 гаран кинокартина харуулагдаа. Манай жара шахуу уран һайханай коллективүүд, эстрадна бүлэгүүд, хэдэн зуун солистнууд хариин оронуудта таба мянга шахуу концерт болон зүжэг харуулһан байха юм. Гадаадын оронуудта 400 шахуу советскэ элдэб выставканууд эмхидхэгдэһэн байна.

Мүнөө жэлдэ совет болон хариин эрдэмтэд хэдэн олон научна асуудалнуудаар урда мэтэ хамтадаа ажаллаха, уласхоорондын конгрессүүд, съезднүүд болон конференцинүүдтэ хабаадаха. Дээдэ һургуулинууд болон гэгээрэлэй талаар харилсаа холбоон үргэлжэлүүлэгдэхэ. Искусствын талаар харилсаан үргэдхэгдэхэ юм.

Чехословакиин армиин дуу хатарай ансамбль, Вороспавскийн пантомимын театр, Румыниин болон Венгриин драматическа театрнууд, олон тоото солистнууд манайда шадабаряа харуулха. Киевэй оперо, балетын театрай балетна бүлэг Румыни, Ленинградай симфоническа оркестр — Польшо, «Современник» гэжэ театр — Чехословаки, СССР-эй арадай хатарай гүрэнэй ансамбль — Франци орохо байна. Бүхы хэмжээ ябуулганууд эндэ үшөөл хүсэд тоологдоогүй.

Советскэ Союз хариин оронуудтай культурна холбоо барисаагаа жэл ерэхэ тудам үргэдхэн бэхижүүлжэ байдаг. Энэ хадаа совет арадай, тэрэшэлэн бусад оронуудай арадуудай ашата туһада таарaлдана. Партиин XXII съездһээ хойшонхи үе соо энэ талаар манайда олон шэнэ, горитой юумэнүүд хэгдээ. Саашанхи хараа замнай бүри ехээр байжа түрүүлмээр.

СССР-эй болон хариин оронуудай хоорондохи холбоо барисаан эб найрамдалай, арадуудай хоорондохи хани барисаанай ашата туһада тааруугаар КПСС-эй XXIII съездһээ хойшонхи үе соо саашадаа хүгжэхэ гэжэ бидэнэй этигэнэбди. (ТАСС).

СОВЕТ КИРГИЗИДЭ

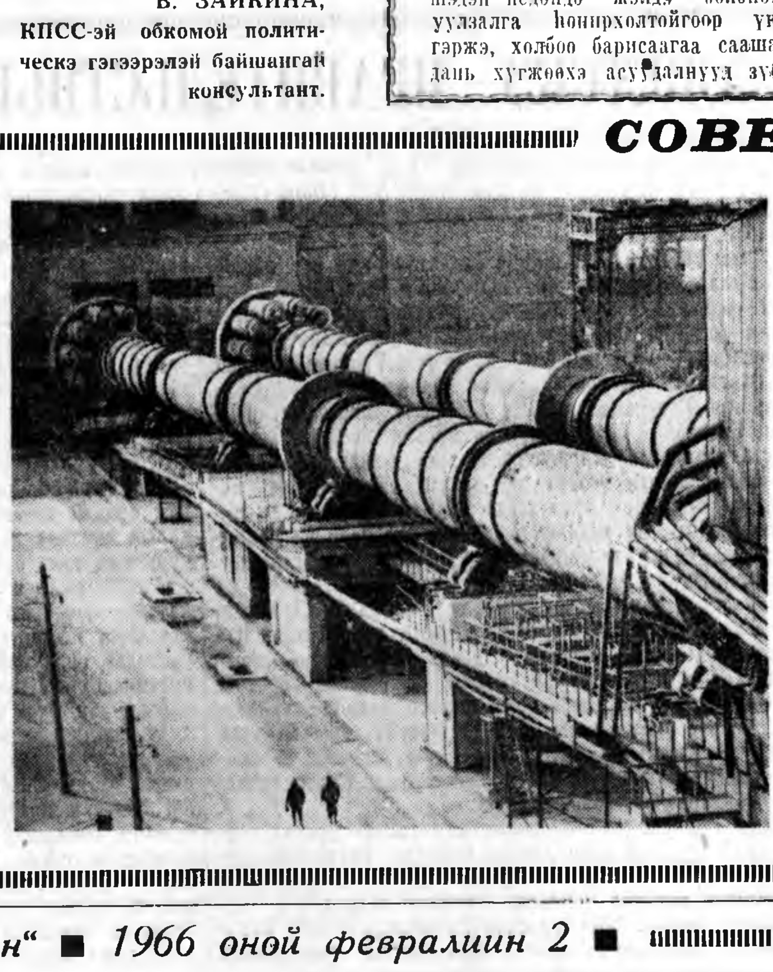

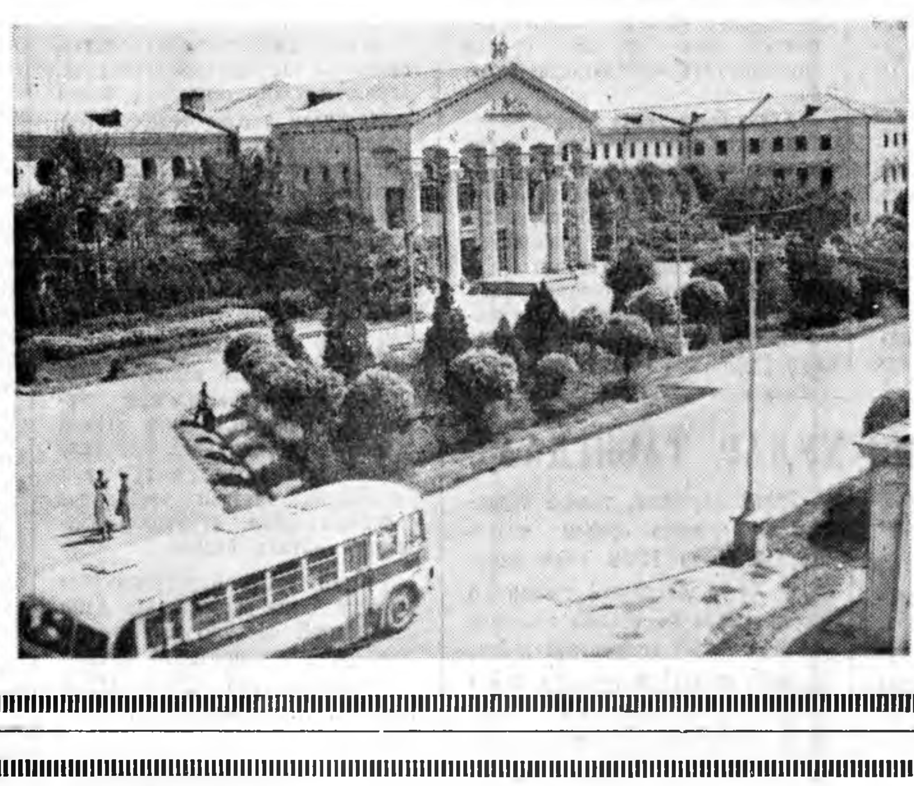

СОВЕТ КИРГИЗИ ҺАЯХАН 40 ЖЭЛЭЙНГЭЭ ОЙЕ ТЭМДЭГЛЭЭ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ (ЗҮҮН ГАРҺАА): 1. КАНТСКА ЦЕМЕНТЫН ЗАВОД; 2. КИРГИЗЭЙ ФРУНЗЕ ГОРОДТОХИ ГҮРЭНЭЙ УНИВЕРСИТЕТ.

ТАСС-ай фотохронико.

МҮНХЭ АЛДАРТАНАЙ НОЙРСОДОГ АРАЛ

— Манан соохоо гобойгшо шобхо оройтой хабсагай харана гүт? Березань арал гэдэгнай одоол энэл даа. Аюултайхан лэ газар гэлсэгшэ.

Дурамбайгаа намда үгөөд, фуражкаяа абажа, мичман бодолгото олон палуба дээрэ зогсоно. Далайн хуудам нюруу дээгүүр эгсэ һүеэтэй арал манаран харагдана. Тэндэ ямаршье барилга, гансашье модон үзэгдэнэгүй. Жэбэршэһэн һүмэр аранга ёдойно.

— Тэндэ лейтенант Шмидтдэ зорибиһан хүшөө бии юм гү, али буудуулһан газартань юрын хүүр байха гү?—гэжэ мичманһээ асуубаб.

— Мэдэнэгүйб. Уһан дорохи хабсагайнуудһаа болоно, корабльнууд энэ аралда дүтэлдэггүй. Тиишэ дүтэлөө һаа, ехэ аюултай.

Сахали шубууд сошордонгёор шахаралдан, Березаньһаа холуур нёрон ниидэнэ. Мичман дороһоо һанаа алдаба:

— Мм-да-а... Энэ арал дээрэ гүр сараа хэр олохо хабта даа. Петр Петровичые юһэн зуун зурган ондо буудаа һэмнай. Теэд намда юум даа. Командирай таанадые Березань абаашаха гэһэн хабань, захиралтыень дүүргэжэ ябаха хаямбиб. Саашанхинь танай хэрэг ааб даа.

Мичман уданшьегүй якорь хаяха гэһэн захиралта үгэбэ.

— Таанадые матросууд шлюпкээр буулгаха. Наранай оротор корабльдаа бусажа үзөөрэйт. Намарһаа тэндэ ходол манатай байдаг. Тиимэдшье Березань арал дээрэ хонохыетнай хориглоноб. Аюултай.

— Яахадаа?

— Тэндэ ошоод байхадаа өөһэдөө сөлгоно бэзэт...

Мэнэ һаяхан би Очаков хүрөөд ерээб. Тиихэдээ «Очаков» крейсер дээрэ буһалгаанай болоходо хабаадалсаһан морягуудые бэдэржэ олохо дурамни хүрөө. Тэдэнэй зариманиинь флодой командалагша Шмидтые сазаалхада магад байлсаһаншье аалам. Бишыхан энэ городто ерэмсээрээ, санаарта Бартеневой адрес мэдэхээ ород сүмэдэ ерэбэб. Энэ хүн лейтенант Шмидтын буудуулха һүни таһалгадань ороһон байгаа. Теэд Бартенов үни хада наһа бараһан байба. Сүмын хажуудахи нэгэ бишыхан гэртэ орожо, эндэхи харуулшан үбгэнтэй уулзабаб. Тэрэ үбгэн залуудаа санаартан Бартеневтой суг ажаллаһан байгаа бшуу.

— Таһалга соонь Шмидтын юун гэжэ Бартеневтай хөөрэлдэһэн тухайда һанана хаяат?—гээд хажуудахиһаан һурабаб. Үхэлэйнгөө үүдэ сахиһан үбгэн хэр-хэр ханяажа байжа:

— Тэдэ хоёрой дунда ямар хөөрэлдөөн болохо һэм даа. Шмидт тэрээниие намнажархёо һэн.

— Юундэ?

— Санаартан тэрээниие алуулхынгаа урда тээ нүгэлөө наманшала гээ хаям. Харин Шмидт өөрынхеэрөөл болоод байгаа: «Нүгэлөө наманшалаашье һаа наманшалуужам, теэд түрүүн намда харуулагтылши—хүн хүниие алаха эрхэтэй гэжэ бурханай ямар ном соо бэшээтэй хаб? Санаарта юушье гэжэ харюусажа шадаагүй һэн.

Үбгэн дахин хэр-хэр ханяагаад, иигэжэ уйдхартайгаар хэлэбэ:

— Шмидт бүхэли һүниеэ унтангүй, инаг дуратай эхэнэртээ һүүлшынгээ бэшэг бэшэжэ хоноо һэн. Һүниин гурбан сагта таһалгадань харуулшад орожо, Шмидтые хойто үүдээр гаргаад, Березань арал абаашаһан юм.

Үбгэнэйхиһөө гарахадамни үдэшын боро хараан боложо, бишыхан Очаков город соо эндэ тэндэ электрын галнууд носожо байгаа һэн. Хаанаһаашьеб скрипкын гунигтай абяан дуулдажа, тиишэ ерэһэмни, нэгэ сэлеэтэй сонхотой гэрэй хажууда ерэхэдэмни хэдэн матросууд хэрэлсээ дээрэ һуугаад, дуу дуулалдажа байба. 38-тай Петр Шмидт энэ хэрэлсээ гэшхэн, һүүлшынгээ замда мордоо. Энэ гэрэй ханада хадаатай дурасхаалай хабтагай дээрэ иигэжэ уншанабди: «1906 оной февралиин 6-һаа 18 хүрэтэр эндэ лейтенант П. П. Шмидтые, тэрэнэй нүхэдые сүүдлэһэн байна».

Ородой түрүүшын революциин үедэ революционно флодые ударидажа, «Очаков» крейсер дээрэ Улаан туг намилзуулһан эрэлхэг зоригто Петр Шмидтын һүүлшын үдэрнүүдые бүри тодорхойгоор мэдэхээ абаахайн мүрөөр мүрдэн ябабаб.

Морягууд намайе Очаков хотодо эгээл үнинэй һуудаг хүнэйдэ абаашаба. Шмидтые сүүдлэһэн гэрэй хажуудахи нэгэ бишыхан байшан соо Михаил Казимирович Буслович гэгшэ 90 гаран жэлдэ һууна. Гэртэнь ороходомнай үбгэн арай гэжэ хэбтэриһээ бодобо. Газаа дулаан байбашье, Михаил Казимирович хүбэнтэй хүүртиг, валенка, дулаан малгай үмдэнхэй. Энэ үбгэн манда иигэжэ хөөрөө:

— Сүүдтэ би байгаагүй һэм. Худалаар хэлээд яахамниб. Тиишэ хэниешье оруулдаггүй һэн. Теэд Петр Петровичые сүүдэй һүүлээр гаргахыень би хараа һэм. Ай даа, гудамжаар юу хээн болоо һэн даа. Шмидтын хэрэлсээ дээрэ гараад, сугларһан зондо хандажа, малгайгаараа даллан мэндэшэлхэдэнь бултадаа тэрээндэ дүтэлшоо һэн. Хасагууд, харуулшад, жандармнууд тэндэ сугларагшадые буугай хүрзөөр хайра гамгүй сохёо бэлэй. Зүгөөр арад зоной иимэ ехэ хүсые бариха шадал байха аал!

Удаань Очаков хотын эгээн үнинэй лоцман Семен Иванович Николаевайда ошобобди. Энэ хүн далайн эрьеын улаан партизануудай гудамжадахи багашаг аад, һаруул зохидхон гэр соо һуудаг байба. Гэрэйнь сонхоһоо урдань далайн батарейн байһан хуушанай портнууд харагдана. Саазалхынгаа урда тээхэнэ Шмидтые тэрэ батарейн түрмэдэ хаагаад байһан.

— Урда һүнинь Очаков соогуур морин патрульнууд иишэ тиишээ һүндэлжэ ябаа һэн. Газаагуур городой зоной олоороо сугларһан гээшэнь аргагүй. Нэгэл муу юумэн болохонь гэжэ хүнүүд тааһан ялзатай һэн. Тэндэ сугларһан хүнүүдые солдадууд намнадаг байгаа. Жандарманууд почтодо хэниешье табидаггүй һэн,—гэжэ үнинэй лоцман Николаев һанан һанан дурдана.—Һүниндөө Березань арал дээрэ сэрэгэй частьнуудай сугларжа байхые тиихэдэ хараа һэм. Һаяа гэгээ орожо байхада далайн батарейнүүдэй байһан аралһаа «Артиллерист» гэжэ катер хойноо баржа шэрээд, тамаран ошоо һэн. Энэ катерые жолоодоһон Бородин гэжэ хүнһөө һүүлдэ мэдэхэдэмни, баржа соо Шмидт, үшөө гурбан сүүдлэгдэһэн матросууд — Гладков, Частник, Антоненко гэгшэд бии байгаа. Тэрэ катер сэрэгэй онгосонуудай харуул доро Березань тээшэ шэглэн тамарһан юм. Березань арал дээгүүр мана татаад, тэдэниие хаанашье буулгаһаниинь харагдаагүй бэлэй. Нэгэ час һэн гү даа, али час хахад тухай болоод, винтовконуудаар буудахыень дуулаа һэм. Сагаа харахадамни, үглөөнэй 4 час болоод байгаа. 1906 оной мартын 6-най үдэр һэн...

Тиигээд Березань арал ерэбэбди. Энэ бишыхан аралай зүүн хойто талань һомо бомбонуудай тэһэрһэнһээ боложо хуу урбуулагдашанхай. Тэндэнь үрмэдэһэ шаралжа мэтын буртаг үбһэ ногоон дүүрэн ургашанхай. Хэдэн олон хүнүүдэй алуулһан иимэ газарта Шмидтын хүүрые бэдэржэ олохо гээшэнь ехэ бэрхэтэй һэн.

Энэ ушарта маниие эрдэмтэ археолог Михаил Болтенко абарба. Михаил Болтенко Одессын университедэй студент байхадаа, профессор Штернтэй Березань аралаар экспедицидэ ябаһан байба. Энэ эрдэмтэ намда залуугайнгаа фото-зурагуудые харуулба. 1909 ондо абхуулһан нэгэ зурагыень хараад, ехэ гайхабаб. Шарлашаһан энэ хуушанай зураг дээрэнь археологуудай Березань арал ерээд газар малтажа байһаниинь харуулагдана. Археологуудай саана нэгэ жандармын бүдэхишэг дүрсэ барыжа үзэгдэбэ.

Эрдэмтэмнай тэрэ дүрсые хургаараа заагаад:

— Харана бээзт, газар малтажа байха үедөө Шмидтын буудуулһан газарые археологуудай тушаан боложо оложорхихогүйн тула, бидэнэй хойноһоо хаража байхын тула энэ жандармые табиһан байгаа.

— Шмидт хаана хүдөөлүүлэгдээ юм ааб, та мэдэнэгүй гүт?—гэжэ Болтенкоһоо һурабаб.

— 1917 оной май һарада гээшэ һэн ха. Севастополиин матросууд Шмидтын буудуулһан газарые олохо гэжэ шиидэһэн байгаа. Тиигээд тэрэ газарыень олоһон юм,—гэжэ хэлэхэ зуураа, өөрынгөө архивһаа нэгэ зузаан хабтаһатай саарһануудые иража оробо.—Тиигээд намайе Хара далайн карта тээшэ дүтэлүүлэн, Болтенко иигэжэ хэлэбэ:

— Харана бээзт, энэмнай Березань арал гээшэ. Нүгөө таладань, хоолойн саана—Аджияска хушуун байна. Халуун зунай болоходо уһаниинь татажа, энэ хоолойгоор малшад Аджияска хушууһаа Березань арал худар малаа туужа асарагша һэн. Арал дээрэ сэрэгүүдэй эльгээгдэһэн һүни нэгэ малшан тэндэ хоргодоод үлэшэһэн юм. Тиигээд тэрэ хүн Шмидтын буудуулхые нюдөөрөө хараһан байгаа. Буудуулһан газарыень тэрэ хайшан гээд мэдэжэ абаа юм һэм, ямар нэгэн һөөг бургааһан тэндэнь байгаа юм гү, али өөрөө тэндэнь модо зооһон юм һэн гү, мэдэнэгүйб. Зүгөөр 11 жэлэй үнгэрһэн хойно тэрэ малшамнай Шмидтые булаһан газарта матросуудые сэхэ дахуулжа асарһан юм.

Болтенко дахин этажеркэдээ дүтэлэн ерээд, хабтаһатай саарһануудаа түргэнөөр иран байжа хөөрэбэ.

— Матросууд тэрэ малшанай заажа үгэһэн газарые малтажа, Шмидт үнэхөөрөө эндэ булаатай байна гэжэ мэдээд, тэрэнэй хүүр дээрэнь бунхан бариха гэжэ шиидэбэ. Ханануудыень табяад, оройень хэжэ үрдеэгүй байтарынь, тагнуулшад унхидажархёо ха. Тиихэдэнь матросууд бушуухан Севастополь руу тамаржа ошоо һэн гэлсэгшэ. Эгээл тэрэ жэлдэ би Березань арал дээрэ археологическа малталга хэжэ байтараа, тэрэ барилгые хараа бэлэйб. Би энэ зураг тиихэдэ буулгаһан хүм, харагты,—гээд нэгэ шарабтар фото-зураг гаргаба. Бидэ археологууд тус бунханиие «Шмидтын мавзолей» гэжэ документнүүд соогоо нэрлээ һэмди. Хэрбээ энэ «мавзолейн» мүнөө хүрэтэр үлөө һаа, Шмидтын буудуулһан газар тэндэл байха,—гэжэ хэлээд, Болтенко намда тэрэ фото-зурагаа бэлэглэбэ.

Зүгөөр Березань арал дээрэ ерээд байхадаа, Шмидтын хүдөөлүүлһэн газарые олохо гээшэнь ехэ бэрхэтэй һэн. Шугы бургааһан, үрмэдэһэ ногоон, элдэб барилгануудай үлөөдэһэ бутархайнууд тэндэ дүүрэн байба. Газарынь тэгшэ аад, барилгын түхөөтэй юумэ дүтэ нааша харагдабагүй.

Мантай ябалсаһан матросуудай нэгэниинь тэндэ ёдойжо байһан бахана өөдэ абиржа гараад:

— Нэгэ барилга харагданал! Би хайшаа ошохыетнай заагаад үгэ һүүб!—гэжэ хашхарба.

Тэрэ матросой зааһан тээшэнь ябаад, нэгэ барилгада хүрэбэбди. Би Болтенкын бэлэглэһэн фотозурагые гаргажа харабаб. Шмидтын эгээл эндэ саазалуулһаниинь эли болоо һэн.

Бунханай ханануудынь юрын шулуугаар хэгдэнхэй. Оройшьегүй, палаахашьегүй барилга байба.

Шмидтые «Терек» гэжэ канонерскэ онгосын матросууд буудаһан байгаа. Шмидт саазалагдаха газар тээшээ түргэхэн ябажа ошобо. Тэндэнь столбнууд зоогоотой байгаа. Шмидт саазалуулагдаха хүнүүдэй эгээн баруун таладань малгайгүйгөөр, дотор хубсаһаараа, толгойгоо дээрэ үргөөд, омог дорюун зогсобо. Хажуудань Гладков, Частник, Антоненко гурбан зогсожо байба. Эдэниие буудаха гэжэ захиралта үгэһэн «Прудай» командирые Шмидт һайн таниха байгаа. Эдэ хоёр далайн корпусто суугтаа һураһан юм. Шмидт тэрэниие нэрээрнь дуудажа асараад:

— Сэхэ зүрхэ руумнай буудаха гэжэ матросуудтаа захиралша гэбэ.

Тиигээд лейтенант Шмидт матросуудта хандан: «Бидэ инаг дуратай арад зонойнгоо түлөө, арадайнгаа эрхэ сүлөөгэй, зол жаргалай түлөө, Эхэ оронойнгоо түлөө үхэхэеэ байнабди!» — гэжэ хэлэһэн юм. гэхэ. Тиигээд Шмидт Гладковтой, Частнигтай, Антоненкотэй ээлжээ ээлжээгээр тэбэрилдэн таалалдаад, эрэлхэг зоригтой байгты гэһэндэл юушье дуугарангүйгөөр гар гарыень шангаар адхаа һэн. Матросуудай сэдьхэл зүрхэнэй доһолһониинь элитэ байһан.

Тиигээд барабан наяржа, бэлэн болохо гэһэн дохёо үгтэбэ. Матросууд буугаа шагаажа оробо. Одоол иихэдээ һүүлшымни секунданууд ерэбэ гэжэ мэдээд, Шмидт иигэжэ дуугарба:

— Нам шэнги хүнүүд олон бии. Тиимэ хүнүүд бүришье олон болохо! Зай, иигээд намайе алагты!—гээд гараа өөдэнь үргэн, буудаха гэһэн дохёо үгэбэ.

— Тэдэниие арбан заляар буудаа бэлэй.

Эгээл энэ газарта Шмидтые буудаһан байба. Тойроод абяа шэмээгүй. Хаа-яа болоод зэрлиг зүгын гунигтайгаар гүнгинэхэнь лэ дуулдана. Оройгүй бунхан соо һалхи һэбшээншье ороногүй. Шулуун ханануудынь намарай наранда шарагдажа харалшоо. Бунханиие тойроод, саһа орожо байһан мэтэ сагаан эрбээхэйнүүд олоороо үймэлдэнэ. Эдэ эрбээхэйнүүд алтан шара үнгэтэй дэгдэ сэсэг дээгүүр ниидэнэ. Эдэ сэсэгүүд хэзээдэшье, үбэлшье, зуншье хатадаггүй, мүнхэ хабарай үнгөөр наранай туяада хододоо алтаран толоржо байдаг юм.

А. ГУТОРОВИЧ.

Элитэ революционер И. В. Бабушкинай ябаһан үедэ Мысовая станци хаанта Россиин ядуу тосхонуудай нэгэн байгаа. Мүнөө эндэ рельсэ залган гагнаха завод, хилээмэнэй завод бии. 8, 10 жэлэй һургуули, хоёр библиотекэ хүдэлмэрилнэ. Байрын гэрнүүд олоороо баригдана. Зураг дээрэ: III интернационалай нэрэмжэтэ гудамжын байрын гэрнүүд. А. МАНТАЕВАЙ фото.

ҺУРАГШАЛНАБДИ

Бадма ЭМИДХЕНОВ хэн гээшэб?

1919 оной һүүлээр Баргажанда эмхидхэгдэһэн партизан отрядые Петр Петрович Морозов толгойлжо ябаһан. Тэрэ отряд атаман Семеновой сэрэгүүдтэй тэмсэжэ суурхаһан юм.

Отрядай ябажа гараһан дайшалхы зам хадаа Баргажан голые ото үнгэрөөд, Яруунын үргөн дайдые, Байгалай үмэнэдэхи нютагуудые сагаантанай һабарһаа сүлөөлэлсэһэн байха. Тиихэдээ партизан тэрэ отряд ябаһан лэ газартаа ород болон буряад зоноор туһалагдан дэмжэгдэдэг байгаа. Тэрээн тухай һонирхолтой документ Буряадай гүрэнэй архивта хадагалагдана. Документ соо иигэжэ хэлэгдэнэ».

«Хошидай земскэ управын буса түрэлтэ Бадма Эмидхенов минии даажа ябаһан отрядай дабшалгада, управынгаа арад зонһоо буу зэбсэг суглуулгада, эдеэ хоолоор хангалгада туһа хүргэһэнэйнь түлөө, Семёновой армиһаа тэрьелһэн хүнүүдтэ туһалһанайнь түлөө Эмидхеновые 500 түхэригөөр шагнаад, өөрынгөө нэрэһээ, совет сэрэгшэдэй үмэнэһөө баясхалан хүргэнэб.

1920 оной мартын 3.
Комвойск МОРОЗОВ».

Бадма Эмидхенов тухай һураг мүнөө хүрэтэр дуулданагүй. Тэрэ хүн Морозовой партизан отрядта ехэ туһа хүргэһэн байна.

Бадма Эмидхенов өөрөөшье мүнөө ябаа аалам. Үгышье һаа, тэрээн тухай мэдэхэ хүршэнэрынь, түрэлхидынь байжа магад. Дуулыт.

С. КОНОВАЛОВ.

ТУРИЗМЫН ЗҮРГӨӨР ЗОРИГШОД

Галуута-Нуурай үхибүүдэй спортын һургуулиин һурагшад үбэлэйнгөө амаралтын үедэ Петровско-Забайкальский хото ошожо ерэһэн байна.

Эдир оюутан Шэтэ хотын шэмэг һайхан зүйлнүүдтэй танилсаха зуураа, тэндэ байһан Москвагай, Ленинградай, мүн Эрхүүгэй айлшадтай уулзаа. Тиихэтээ хамта анхан тэндэ сүлэлгэдэ байһан декабристнууд тухай һонин һонин мэдээсэлнүүдые суглуулжа ерээ.

Ч. САНЖИЕВ.

Сэлэнгэ.

Зайсанай оройһоо

Улаан-Баатарые хүреэлһэн үндэр толгойнуудай нэгэн дээрэ өөргөй өөдэ шоройһон дүн сагаан хүшөө байдаг. Энэ хадаа монгол арадай сүлөөтэ, бэеэ даанхай байдал хамгаалааша совет сэрэгшэдэй хүндэлэлдэ зорюулжа табигдаһан дурасхаалай памятник болоно. Арадай найр нааадамтай болохо үедэ һайндэрэйхеэр хубсалһан улад зон эндэ олоороо ерэдэг юм. Монгол пионернүүд ерэжэ, Эхэ орондоо үнэн байлгын шахаа тангаригаа үгэдэг. Сэрэгэй частьнууд совет солдадуудые хүндэлэлгэ, талархалгын тэмдэг болгон, памятнигай дэргэдэ баглаа сэсэгүүдые табидаг заншалтай.

Ю. АРСЕНЬЕВ,
Н. САПРЫКИН.
(АПН).

Улаан-Баатар.

Таниие ямараар ханганаб?

ХҮР САҺАНҺАА АЙГАА ГҮ?

Чисаанын совхозой нэгэдэхи отделени. Эндэ совхозой хонидой 12 мянган гаран толгойнь үсхэбэрилэгдэнэ. Баруун хорёоһоо эхилээд, Бамба, Хүльхисөөн хүрэтэр 30-аад гүүртэ, отаранууд... Тэндэ нилээд олон малшад, хонишод эгээн харюусалгатай хүшэр үе — үбэлжэлгые үрилтэ гарзагүйгөөр, үрэ дүн һайнтайгаар үнгэргэхын хойноһоо шармайн оролдожо байна. Түл абажа эхилһэн газарта — отарануудта түхэреэн сүүдхэ соошье ажал хүдэлмэри замханагүй гэхээр... һүниндөө түрэхэ хонидоо һахижа хонохо, хурьга абаха, тиигээд тэрэ нарай түлые гарамсаарнь табан хоногой һүүлээр һүүлыень тайран хирбэхэ гэхэ мэтэһээ эхилээд хэхэ ажал одоол ехэ. Хоолүүлха, харууһалханиь — бүришье һаа гайтай. «Ямараар үбэлжэнэбибди — хожомоймнай үрэ дүн энээндээл адли байха юм», — гэжэ хониной нэгэ бригадые даагша нүхэр Д. Р. Шойнжонов тон зүб хэлэнэ. Теэд эгээл энэ сүлөөгүй үедэ малшадай ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэ ямар зэргээр хангагдажа байнаб?

Худалдаа наймаа хаража үзэе. Дурсагдаһан отделенидэ нэгэ автолавка ябажа байдаг. Наймаалагша-жолоошонь нүхэр Дамдин Цыренжапов. Алар Шабарта, Нарин Горхонойшье хонишодто хүрэжэ ошодог маршрудтай. Трикотаж, пумаашан бүд, хүдэлмэриин хубсаһан, костюм, үбэлэй гутал, консервэ, сай, тамхин, мылэ, ниидхэ, гурил, саахар гэхэ мэтые, ном һудар заатагүй абаашахаһаа гадна, ябахал бүхэндөө малшадай захил абадаг, тэрэнээ али болохо аргаар дүүргэхын хойноһоо оролдодог. Радиоло, хубсаһа угаадаг машинашье ашаад гүйлгэжэ ябахадань гайхал бэшэ болонхой. «Дамдимнай яһала оролдожо хүдэлнэ гээшэ. Хүлеэһэн сагтамнай ерээд, лэ хэрэглэһэн барааемнай асараад лэ байха», — гэжэ Баруун Бэеын хонишод, аяар Бүтүүгэй фермын һаалишадшье домоглохо юм. Тиигээд энэ автолавкын ондоо тээгүүр ябаһан, хүрэжэ ошоогүй үедэнь морин нүүдэл наймаан түб тосхонһоо хоёр тээшэнхи фермэ, отаранууд дээгүүр хэгдэнэ. Мүн Нарин Горхон, Хүндын отарануудта наймаалагшагүй киоскнууд тогтоогдожо, яһала хүдэлдэг. Хонишод Намжилма Цыренжапова, Балма Мункуева хоёр гол ажалайнгаа хажуугаар эд бараа табидаг.

Гэбэшье малшадта бүри олон янзын эд бараа абаашаха захилыень бүрин гүйсэдөөр бэелүүлхэ хэрэгтэ нэгэ ехэ һаад тохёолдоно. Юуб гэхэдэ, ашаанайнь ори гансахан машина заһабарида орошонхой. Моторынь хуушан тула заһабариһаа хэзээшье гарахань мэдэгдэнэгүй.

Эндэ совхозой дирекци болон райпотребсоюз хайхарха болоно. Тиигээ һаань, малшадай одоол жэншэдгүй һайнаар хангагдаха байһаниинь сохомтой.

Элүүрые хамгаалга фермэ, отаранууд дээгүүр тус хүдэлмэри огто ябуулагданагүй. Бүхы отделени дээрэ оройдоол хоёрхон фельдшер. Угайдхадаа нэгэниинь үнинэй үбшэлэнхэй. Процедурна сестрашье байхагүй. Ганса фельдшер эгээ мүнөө үедэ 2 мянга гаран ажаһуугшадтай түбэйнгөө тосхониие хангаад лэ, саашадаа мал ажалай тосхонууд дээгүүр профүзэлгэ эмхидхэхэ, хөөрэлдөө хэхэ яашье аргагүйдэнэ. Яаралтай туһаламжа үзүүлхэ машинань 1965 оной зунһаа хойшо эбдэржэ, эндэ-тэндэ углуу-суглуугаар хэбтэдэг. Малшадай үмэнэһөө гомдол орожо байнхай. Теэд яаха ёһотойб? Эмнэгшэдэй һайнаар хүдэлхын тула тэдээндэ таатай зохид эрхэ байдал олгоогдохо, али бүхы дэмжэлгэ үзүүлэгдэхэ ёһотой бэзэ. Энээн тухай совхозой хүтэлбэрилэгшэд үшөө дахин бодожо үзэг лэ! Баһа аймагай больницын ахалагша врач нүхэр Болдоевой һанаа амарынь ехэ гайхалтай. Эндэ, илангаяа ажалдаа дарагдашаһан пунктда, туһа дүхэм болгон, аймагай больницаһаа эмнэгшэдэй нүүдэл бригада эмхидхэжэ, үбэлжэлгын эхилһээр мал ажал дээгүүр нэгэшье дахин ябуулха арга байгаа гү? Арга боломжын байһан тухай нүхэр Болдоев өөрөөшье арсахагүй бэзэ. Теэд юун дутанаб? Эдэбхи үүсхэл, хэшээл! Мүн Загастай тосхондо өөрын больницатай, врачтай болоо һаа хэды һайн бэ. Энээн тухай ороһон лэ айл, хүрэһэн лэ малшад мэдүүлжэ байха юм. Аймгүйсэдком ямар боломжотойб, энээн тушаа республикын Элүүрые хамгаалгын министерство юун гэхэ байгааб?

Ажаһуудалай хэрэглэмжэ гэбэл... дээрэ дурсагдаһан отделениин малшадай эрилтэ энэ үбэл болоһооршье хангагдаагүй. Эндэ, жэшээнь, сабхи, ботинка хадаха гү, али оёдолой мастерскойн үгышье һаа. аймагай промкомбинадһаа нүүдэл бригада ябуулжа, костюм, платье, оюулхаһаа эхилээд, элдэб олон янзын захил дүүргэхэ арга байгаа бшуу. Теэд иимэ юумэн мүнөө хүрэтэр хэгдэнэгүй.

Яашаһан амгалан аймпромкомбинат бэ? Одоол үбэлэй түлэг дундашье һаань, «унтасан нойроо сэргээхээр» болоо бэшэ гү? Али хүр саһанһаа айгаа гү?

Хабаата эмхи, нюурнуудай хаба шадал соогоо оролдолго һанаашалга гаргабал, дурсагдаһан дутагдалнуудай тон ойрын сагта усадхагдаха байһаниинь дамжаггүй.

Д. ДАРИЖАПОВ.
Чисаанын сомоной Соведэй депутат.
Р. ЦЫБИКОВ,
манай тусхай корр.

БУЛТАНДА ХҮНДЭТЭЙ

Валентина Михайловна Богусевичые танихагүй хүн Ивалгада, мүн тэндэ дүтэ ойрын тосхонуудташье байхагүй гэхэдэ ямаршье алдуу бэшэ. Энэ аялдар зөөлэн зантай наймаалагша нютагайнгаа хүн зоной хэрэглэмжые эрхим һайнаар хүсэлдүүлэн хангахын хойноһоо һанаа сэдьхэлээ ходо табижа, оролдожо байдаг. Хаана хүдэлдэг хэн гэгшэдэ, тэрэнэй гэр бүлынхидтэ ямар хубсаһан, бүд болон бусад эд бараанай хэрэгтэйе хуу мэдэжэ, шадабал, тэдэ бүхэниинь хүсэлдүүлжэ үгэхые оролдожо байдаг юм.

Нүхэр Богусевич эндэхи худалдаа наймаанай газарта арбадахи жэлээ ажаллана. Мүнөө Валентина Михайловна Ивалгын райунивермагай даагша. Тус магазин үнгэрэгшэ жэлэйнгээ розничэо эд баранай эрьесын түсэбые 102 процент дүүргэһэн. Мүн һайн түлбэри хуряаха, кооперациин шэнэ гэшүүдые элсүүлхэ даалгабаря сүм дабуулан бэелүүлээ.

Партиин XXIII съездые ажалай амжалтаар угтахын түлөө кооператорнуудай социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсан, энэ магазинай коллектив бүри һайнаар ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. М. Богусевич ажал дээрээ.

Р. ТАПХАРОВ.

ЗАЛУУ НАҺАНАЙ ЗАЛИРШАГҮЙ ЗОРИГ

Эдир наһанай эрмэлзэл тухай үхибүүдэй шуналтайгаар арсалдажа байхыень һургуулинуудта эмхидхэгдэдэг сэсэ буляалдаан дээрэ шагнаһан байнаб. Эдир наһанай эрмэлзэл тэгүүлэл гээшые мэдээгүй юумэеэ мэдэжэ абаха, ябаагүй газаараа ябаха гэһэн удхатай гэжэ зариман ойлгоно, алибаа бэрхэшээл дабажа шадаха гээшэмнай эдиршүүлэй эгэршэгүй зориг гээшэ гээд зариман батална. Тиихэдэ оршон тойрониие ойлгожо абаха ехэхэн эрмэлзэл хүсэл гээшэ залуу наһанай залиршагүй урма зориг мүн гэжэ бусад тоолоно. Эдиршүүл 14—16 наһандаа холые шэртэн хараһан нангин сэдьхэлгүйгөөр, һайн һайхан юумэн тээшэ тэгүүлэгүйгөөр, шэнэ юумэ нээнгүйгөөр байжа шадахагүй гэжэ бултадаа нэгэн дуугаар зүбшөөн баталнад. Эгээл тиимэһээ олохон һургуулинуудай аха классайхид өөһэдын «Ягаан далбага», «Шэнжэлэгшэ», «Уйдхартай тэмсэл», «Сэдьхэл бодол», «Эдир наһан» гэһэн залуугай залиршагүй эршэ зоригтоной бүлгэмүүдые эмхидхэнэ.

Москвагай 74-дэхи номерой һургуулида «Бригантина» гэдэг бүлгэм бии юм. Тэрэнэй хэрэг ажал тухай «Залуу гварди» хэблэлэй барлан гаргаһан, эдиршүүлэй расскзуудай «Вендетта» гэдэг согсолбори дотор хэлэгдэнэ. Бригантинынхид энэ номые эгээн түрүүлэн уншажа, хэдэн зураг зураһан, номой түгэсхэлэй үгэ зохёоһон байна. Тэдэнэр өөһэд тухайгаа, бүлгэм тухайгаа иигэжэ бэшээ һэн: «Бригантина» гэдэгые дуулаһан хүн бухэн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда унаһан совет поэт Павел Коганой үгөөр бэшэгдэһэн дуу һанаандаа оруулха байха. Энэ дуунтай хамта дүшэ гаран онуудай дайнда мордоһон хүбүүдэй аялга соностоно. «Бригантина» гэдэг дуун залуу наһанай залиршагүй урма зоригтоой магтаал дуун болонхой... Тиимэһээ аха классайхидай бүлгэм байгуулхадаа, тэрэнээ «Бригантина» гэжэ нэрлээбди».

Эдиршүүлэй, эгэршэгүй урма зоригтоной бүлгэм... Бригантинынхидай штабта якорь, ехэ бүү гэхэ мэтэ юрэ бусын юумэнүүдые харабаб... Эдэмнай далай дээрэ баатарлиг габьяа гаргахые эрмэлзэгшэдэй хэрэглэдэг бодото зүйлнүүд ха юм. Бригантинынхидай туг дээрэ ягаан далбага. Уран зохёолшо Александр Гринэй дүрэ зураатай. «Грин гээшэ арюун һайхан тээшэ тэгүүлхэ, ойлгоходомнай туһалдаг»,—гэжэ намда 8-дахи классай һурагша. «Бригантина» бүлгэмэй эдир гэшүүн Надя Казанская баяртайгаар хэлээ һэн. Тэндэнь карта үлгөөтэй. Карта дээрэ «холые шэртэдэг нангин сэдьхэлтэнэй океан», «хүсэл эрмэлзэлтэнэй далай», «гоё һайхан бодолтоной мүрэн» зураатай. Эдэмнай бригантинынхидай «эзэмдэдэг» орон дэлхэй гээшэ бшуу. Атом болон кибернетикын үеын үхибүүдтэ, эртэ урдын хүнүүдтэл адли, үльгэр онтохоной ушаралта ябадал хэрэгтэй болонол. Теэд энээнгүйгөөр эдиршүүлэй урма зориг, сог зали бадархагүй ха юм. Бригантинынхид һургуулидаа өөрын гайхалтай һайхан орон байгуулаа. Энэнь—наадан. Теэдшье тэрэниинь юрын наадан гэхын аргагүй юм... «Бригантина» бүлгэмэй түрүүшын түрүүлэгшэ Алла Монастырская иигэжэ хөөрэнэ:

— Хамаг үхибүүдтэ адлихан һонирхолтой байха бүлгэм байгуулха гэжэ шиидээбди. Теэд, юунһээшье эхилхээ удаан мэдэжэ ядаа бэлэйбди... Уран зохёолоор һонирхоходогнай манда туһатай байгаа. Арбадахи классаархин бултадаа, шүлэгтэ яаха аргагүй дуратай. Үхибүүд, Коганой, Багрицкиин, Гарсиа Лоркын шүлэгүүдые бэе бэедээ уншахыень үгэдэг, хэшээлэйнгээ һүүлээр классаа үлэжэ, уншаһан шүлэг, хүсэл бодол, эрмэлзэл тухай хөөрэлдөөн болодог бэлэй. Бидэ хэн юуд гээшэбибди? Ямар юумэ хүсэнэ, юун тээшэ эрмэлзэнэбибди? Ажабайдалай ямар юумые сэгнэбибди? «Хүнэй һайн тала гэжэ юуб?»—гээд нэгэтэ арсалдабабди. Сэдьхэл бодолоороо, хэрэг үйлөөрөө һайн һайхан байха гээшэ эрхим гээд хэлсэбэбди. Һүүлэй һүүлдэ манай һургуулида Нина Ярославцевае эгээл эрхим һайн басаган гэжэ тодоруулбабди. Дарүү зантай, сагаан сэдьхэлтэй, сэбэр ябадалтай, нүхэдэйнгөө һанаһанда хүрэмэ басаган бшуу. Нина хэнһээшье олон ном уншанхай, астрономи һайн мэдэдэг, замбуулин тухай ямаршье лекци уншажархихаар бэлэдхэлтэй. Удаань үхибүүд һурагшадта олон асуудалтайгаар хандаа, абтаһан харюунуудые зүбшэн хэлсээ. Олонхидто һайшаагдаһан эрхим харюунууд манай бүлгэмэй гэшүүдэй сахиха дүрим болоо һэн.

Алла «Бригантина» гэдэг бүлгэмэйнгөө түүхэ бэшэгэй дэбтэр һэхэжэ харуулба.

ХҮНЭЙ ЯМАР ТАЛЫЕ СЭГНЭДЭГБИБ?—Хүн ёһо. Мүн үнэн сэхэ ябадал, сэхээ хэлэдэг ёһые, зориг, урагшаа шармайлга.

ХҮНЭЙ ЯМАР ЗАНДА ДУРАГҮЙБИБ?—Аймхай, билдагууша, атаархуу, хара амяа харадаг, харуу хэнтэг, хорото һанаан.

ЯМАР ХҮНИИЕ ХҮЛИСЭЖЭ БОЛОХОБ?—Миниихеэр хадаа, болбосорол багатай хүниие хүлисэжэ болохо. Хүниие ойлгохогүй, тэрэнэй сэдьхэл бодол таахагүй, саг соонь туһа хүргэхэгүй, дэмжэхэгүй зониие хүлисэжэ болохогүй.

ЖАРГАЛ ГЭЭШЭ ЮУБ?—Илалта туйлаха гээшэ бодото жаргал.

ХХХ ЗУУН ЖЭЛЭЙ ХҮН ЯМАР БАЙХАБ?—ХХХ зуун жэлэй хүн һайхан байха. Хэрэг үйлөөрөө, зан абаряараа һайн һайхан байхын хажуугаар, бэеэрээ арюун һайхан байха.

«Бригантина» хадаа үхибүүдэй хамаг бүхы һонирхоһон асуудалаа дэлгэн хөөрэлдэхэ газар болонхой. Тэдэниие хүнэй сэдьхэл, эрдэмэй шэнэ туйлалтанууд, хилын саанахи байдал, мүнөө үеын уран зураг һонирхуулна.

«Бригантина» бүлгэмэй зүблөөндэ һургуулиин залаар дүүрэн үхибүүд сугларадаг. Ажабайдал тухай арсалдажа болохо, шэнэ һонин юумэнүүдые мэдэжэ болохо хадань, бидэ өөрынгөө бүлгэмдэ дуратайбди гэжэ бригантинынхид—түргэдүү Тамара Куликова, томоорхуу Сережа Гудко, нам гэнги Ира Куделько, тоомгүй Саша Градский хэлээ һэн.

Үхибүүд һургуулидаа һонин ажабайдалтай хүнүүдые уридаг. Поэт Джемс Паттерсон тэдэндэ өөрынгөө шүлэгүүдые уншаа, «Мосфильм» киностудиин хүдэлмэришэд шэнэ кино харуулаа. Холуур тамардаг томо онгосын капитан Вахтанг Бараташвили Газар дэлхэйе тойрон тамарһан тухайгаа үхибүүдтэ хөөрэжэ үгөө. Нэгэтэ «Залуу гварди» хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд бригантинынхидта «Вендетта» гэжэ нэрэтэй, үшөө хэблэгдээгүй расскзуудай согсолбори асарба гээшэ. Үхибүүд тэдэ расскзуудыень уншаад, һайн муу талыень хэлсэжэ, арсалдажа оробо. Һүүлдэнь эдэ расскзуудые бэшэһэн хүнүүдтэй хамта зүбшэн хэлсээ һэн. Үхибүүд өөһэдынгөө үетэн тухай хэлэбэд. Тэдэнэй орондо өөһэдынгөөшье табяад үзэнэ. Тэдэнэр эрилтэ ехэтэй, эбсэшэгүй байгаа һэн.

15—16 наһатай хүбүүд, басагад наһан соогоо эгээн түрүүшынхеэ уран зохёолой шүүмжэлэгшэд боложо үгэ хэлээ. Тиибэшье һаань, бригантинынхидай зарим ажаглалтые хэблэлэйхид зүбтэйдэ тоолоһон байна.

«Бригантина» бүлгэм үхибүүдэй бэлиг шадабариие элирүүлэн, тобшолол хээ. Уран зохёолой нэгэ үдэшын эмхидхэгдэхэдэ, Нина Скачкова, Виктор Рожков, Наташа Карпова һайн шүлэгүүдые бэшэдэг юм байна гэжэ үхибүүд мэдээ. Хожомынь һургуулиинхидай зүжэг харуулхада, Наташа Скрицкаягай бэлигтэй режиссёр байһаниинь элирээ. Бригантинынхидай дунда бэрхэ артистнууд, уран зураашад, хүгжэмшэд бии.

Багшанарынь тэдэнэй эдэбхи үүсхэлые дэмжэдэг, туһа хүргэдэг байна. «Бригантина» бүлгэм өөрынгөө ажал ябуулгаар үхибүүн бүхэнэй хүсэл эрмэлзэлэе сүлөөтэйгөөр бэелүүлгэдэнь туһална.

Елена ДЕМЕНТЬЕВА,
АПН-эй корр.

КОНЬКИ

ЭРХИМЛЭГШЭДТЭНЬ—УЛААН ЛЕНТЭ

— Үдэртөө газаамнай 20—22 градус хүйтэн болохо. Бага зэргээр жабарлаха, бүрхэгшэг байха,—гэжэ үглөөгүүр радиогоор соносхогдоhон байгаа. Иимэ соносхол илангаяа спортсменүүдтэ тиимэшье ехэ баяр асардаггүй. Юуб гэхэдэ, жабарнай шанга хүйтэндэ орходоо бүришье гайтай ха юм.

Республикын спортсменүүд — «хурдан хүлэгые» жолоодогшод өөhэд хоорондоо республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө хоёр үдэрэй туршада мүрысэhэн байна. Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр, нээрээшье, гайтайхан жабартай байгаа. Хүнэй хасар ама шэмхэлhэн хорон хурса жабар. Багсаахада секундын 15—20 метрэй болохоор ха. Субботын үдэр үдэшын табан час болохын тэндэ эхэнэрнүүд 500, 1500, аха наhанай эдиршүүл 500, 1500, эрэшүүл 500, 5000 метрэй зайда үдэшэ орой болотор хоорондоо мүрысэhэн байна.

— Түрүүшын ээлжээндэ урилдаха эхэнэр конькишад Тарасова, Панькова, Воробьева, Журкина гэгшэд урилдаанай талмайда дуудагдана, — гээд хонгёо хурса хоолой стадионой талмай дүүрэн соносхоно.

... 500 метрэй зайда түрүүшын ээлжээндэ табигдаhан эдэ дүрбэнэй хоорондо шанга тулалдаан эхилжэ, толи мэтэ елэгэр мүльhэ эсхэжэ оронод. Дүн гаргахада спортын мастер Маргарита Журкина энэ зайгаа 51,5 секунда соо гаталжархиhан байба. Эдэнэрэй удаа урилдаhан арбаад эхэнэрнүүдэй дундаhаа хэниинньшье Маргаритын харуулhан сагые hайжаруулжа шадабагүй.

Аха наhанай эдиршүүл соохоо Юрий Малыхин, Дима Макаров, Юрий Демченко гэгшэд бултанаа ахижа, түрүүшын гурбан hуури эзэлнэ. Эндэ Юрий Малыхин 500 метрэй зайе 46,2 секунда соо гаталhан байна.

Эдэнэрэй удаа эрэшүүл 500 метрэй зайда урилдажа ороно. Энэ зайда түрүүшын ээлжээндэ гараhан найман спортсменүүдэй дундаhаа Зүүн Сибиириин технологическа институдай студент Валерий Мунгалов энэ зайе 46,2 секунда соо гаталжа, түрүүшын хүнэй саг харуулба. СССР-эй спортын мастер Леонид Бердников арбадахи хүн урилдаанда гарахадаа Валериингээ сагые 1,2 секундаар hайжаруулжа, түрүү hуурида гараха болоно.

1500 метрэй зай. Эхэнэрнүүдэй дунда энэ зайда болоhон урилдаанда спортын мастер Маргарита Журкина дахинаа шалгаржа, хоёр минута 48,1 секунда харуулба. Людмила Воробьева Ирина Грузинова хоёр удаадахи hууринуудые эзэлнэ.

Эрэшүүл—5000 метрэй зайда урилдажа ябана. Урилдаанда гараhан түрүүшын дүрбэнэй дундаhаа залуу конькишан Валерий Васильев тойролгон бүхэндөө сагаа hайжаруул hайжаруулhаар, дүн хамтадань 8 минута 56 секунда харуулжархиба. Бусад спортсменүүдэйнь саг 9—10 минутаhаа дээшээ байгаа. Эдэнэрэй удаа урилдаhан конькишад баhал бирабагүй. Бултанайнь саг 9—10 минутаhаа дээшэл болонхой. Урилдаанда hүүлшын хүн гараhан Валерий Мунгалов гансаараа ябаашье haa, сортоотойхоноор харайжа, эндэ сугларагшадые баясуулна. Дүн гаргахада, 8 минута 43 секунда хаһуулжа, түрүүлhэн байна. Хоёр зайда болоhон мүрысөөнэй дүн гаргахада Валерий Мунгалов 98,500 очко абанхай түрүүлжэ ябана. Бердников, Васильев, Филиппов болон бусад 100—108,800 очконуудтай болоhон байшоо. Эхэнэрнүүдэй дунда Маргарита 107,533 очкотой, эрхимлэжэ ябаhан байна.

Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр. Энэ үдэр эхэнэрнүүд 1000, 3000, эрэшүүл 1500, 10000 метрэй зайда урилдажа ороно. СССР-эй спортын мастер Маргарита Журкина 1000 метрэйнгээ зайе нэгэ минута 42,4 секунда соо гаталжа, үшөө нэгэ амжалта туйлаба. Тээсгэн Эрхүү, Шэтэ, Улаан-Үдын спортсменүүдэй дунда болоhон мүрысөөндэ харуулhан сагаа (баhа 1000 метрэй) 2,8 секундаар hайжаруулhан байна. Спортсменүүд Грузинова, Воробьева гэгшэд эрхимлэгшэhээ 12—13 секундаар хожомдожо, фиништэ ерэнэ.

— 1500 метрэй зайда эрэшүүл Васильев, Романов, Александров, Иванов гэгшэд түрүүшын ээлжээндэ урилдахань, — гэhэн соносхол бултанай анхарал татана.

Урилдааншье түлэг дундаа. Елүүрэй тойролго бүхэниие 37, 39, 40... секунда соо гаталhан Валерий Васильев нүгөөдүүлhээ түрүүлэн фиништэ хүрэнэ. Сагынь—2 минута 25,8 секунда. Һүүлдэ мэдэн гэhээмнай энэ сагынь гурбадахи хүнэй харуулhан саг байшоо. Һүүлшын ээлжээндэ урилдаhан республикын мэдээжэ конькишад Бердников, Мунгалов, Филиппов гурбанай хоорондо ёhотойл шанга тулалдаан болоно. Ана мана урилдажа ороhон эдэ гурбан соохоо Валерий Мунгалов Леонид Бердников хоёр фиништэ адли тооной хүрэжэ ерэнэ. Эндэ Леонид нүхэрhөө нэгэл алхамаар хойнтоhон байгаа. Эдэнэрэй сагынь — 2 минута 22,6 секунда, Леонидынь 2 минута 23,0 секунда харуулhан байна. Тиигэжэ эдэ хоёр энэ зайдаа түрүүшын хоёр hуури эзэлhэн байна. Филиппов энэ зайгаа 2 минута 31,8 секунда соо гаталаа.

Эхэнэрнүүд hүүлшынгээ — 3000 метрэй зайда урилдахаар елүүр дээрэ дуудагдана. Арбан спортсменүүдэй дунда үнгэргэгдэhэн урилдаанда Маргарита Журкина дахинаа шалгаржа, зайгаа табан минута 39,6 секунда соо гаталшаба. Воробьева Грузинова хоёрой саг 6 минута 19,2—21,8 секунда болобо. Бусад эхэнэрнүүдынь түрүүшын гурбанай сагые hайжаруулжа шадаагүй.

Энээгээр эхэнэрнүүдэй дунда мүрысөөн дүүрэжэ, республикын чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн СССР-эй спортын мастер Маргарита Журкинада «Чемпион» гэhэн значок, грамота болон чемпионой улаан лентэ зүүлгын баяр ёhолол болоо. Хоёрдохи, гурбадахи hууринуудые Людмила Воробьева Ирина Грузинова хоёр эзэлээ.

Эрэшүүл арбан километрэй зайда гараба. Урилдаанда гараhан Мунгалов, Васильев, Бердников гурбан хоорондоо тулалдажа эхилбэ. Эндэ Мунгалов Бердников хоёрой али нэгэнэйнь эрхимлэhэн байгаа hаань, тэрэнь лэ чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхэ болоно. Түрүүшын ээлжээндэ табигдаhан Мунгалов Васильев хоёр гурбадахи хүндөө тиимэшье бэлээр хүсэгдэхөөр бэшэ, даам даамай урагшаал харайлдажа мэдэнэ. Урилдаанай эхилhээр 17-дохи минутын ябажа байхада түрүүшын хоёр hүүлшынгээ тойролгын харгыда оробо. Эдэнэрэй фиништэ хүрэхэдэ түрүүшын хүнэй саг 17 минута 44,8 секунда болошобо. Тиигэжэ Валерий Мунгалов дүн хамтадань 198,967 очкотой боложо, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхэ болобо. СССР-эй спортын мастер Леонид Бердников зайгаа 18 минута 18,6 секунда соо гаталжа, хамтадань 202,800 очко абажа, хоёрдохи hуури эзэлhэн байна. Гурбадахи hуурие Валерий Васильев эзэлээ.

Энээгээр республикын конькишадай өөр хоорондын дунда түрүү hуури эзэлхын түлөө болоhон мүрысөөн дүүрэжэ, шэнэ чемпионууд мүрысөөнэй туг буулгаба. Энэ нааданда эрхимлэhэн спортсменүүдынь Ангарск городто февралиин 11-hээ эхилхэ зоной мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олобо.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

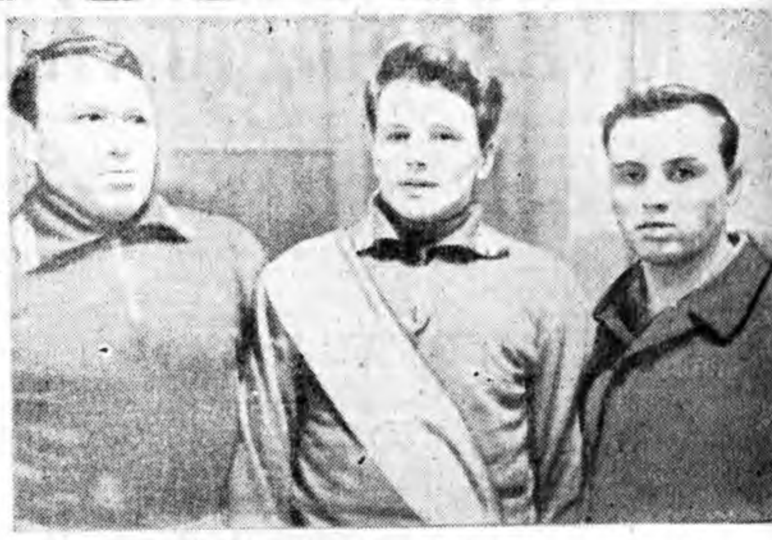

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ (зүүн гарhаа): эрэшүүлэй дундаhаа эрхимлэhэн спортсменүүд Л. Бердников, В. Мунгалов, В. Васильев. Нүгөөдэ дээрэнь СССР-эй спортын мастер М. Журкина.

Авторай фото.

ЗАМБИ ТҮБИИН ЗҮГ ЗҮБХИС БҮХЭНhӨӨ

ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН РАДИО

ИКП-гэй XI съезд

РИМ, январиин 31. (ТАСС). Италиин Коммунист партиин XI съездын зүбшөөхэ зүйлэй нэгэдэхи пунктые зөбшөөлгэ мүнөөдэр үдэшэнэй заседанида дүүргэгдэбэ. Л. Лонгын съезд дээрэ хэлэhэн элидхэлые, ИКП-гэй ЦК-гай тезисүүдые ИКП-гэй генеральна секретарь Л. Лонгын түгээсхэлэй үгэ хэлэhэнэй hүүлээр делегадууд нэгэн дуугаар hайшаагаа.

ИКП-гэй XI съездын политическа резолюци мүн лэ нэгэн дуугаар батлан абтаа.

Съезд үдэшынгөө заседани дээрэ партиин уставта хубилалта оруулха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэ. ИКП-гэй хүтэлбэрилхы болон хиналтын органуудые hунгажа oрохо байна.

США-гай президент үгэ хэлэбэ

ВАШИНГТОН, январиин 31. (ТАСС). США-гай президент Л. Джонсон мүнөөдэр радио болон телевидениер оронуудта хандахадаа, манай захиралтаар Американ авиаци мүнөө углөөгүүрhөө эхилжэ, ДРВ-е дахяад бомбодожо ороо гэжэ соносхоо.

Тиимэ болохолоороо, президент Джонсон Зүүн-Урда Азида зайн байдал урагшалуулхын үргэлжэлэхэ өөрынь урилдаг Холбоото Штадуудай эгээн лэ үнэрхү, милитарис этэгээдүүдэй үгые дуулаhан байна.

ДРВ-е дахяад бомбодолго «Амгалан ёhоной оролдолгонуудhаа арсаhан ухаатай бэшэ» гэжэ президент хэлэhэн байна. Энээнтэй дашарамдуулан ООН-ай Аюулгүйн Соведэй заседаниие дахяа түргэн зарлахые гуйхэмэнь США-hаа ООН-ай зэргэдэ байдаг сэг үргэлжын түлөөлэгшэ Гольдбергтэ заабари үгөөб гээд президент соносхоо. Вьетнамдахи байдал тухай делегаадуу элидхэл энэ заседани дээрэ хэлхэ, «конференци хэхэ зам нээжэ шадахаар» резолюци дурадхахые Гольдберг хүсэнэ.

ДРВ-гэй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

ХАНОЙ, январиин 31. (ТАСС). ДРВ-гэй премьер-министр Фам Ван Донгын түрүүлэлгэ доро январиин 29-дэ ДРВ-гэй Министрнүүдэй Соведэй заседани болоо. ВИА агентствын мэдээсэлhээр ёhоор, Советскэ Союзда, Хитад болон социалис лагериин бусад оронуудта правительственнэ экономическа делегациин аяншалhан тухай, тэрэ хаhан хэлсээнүүд тухай, эдэ оронуудтай түhаламжа тушаа хэлсээнүүдэй, экономическа хэлсээнүүдэй баталагдаhан тухай делегациие толгойлогшо, премьер-министрэй орлогшо Ле Тхань Нги гаргашын элидхэл заседани дээрэ шагнагдаhан байна.

Заседаниин hүүлээр толилогдоhон мэдээсэл соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Экономическа делегациин аяншалгын, тэрэнэй хаhан хэлсээнүүдэй үедэ олон талаар туйлагдаhан ехэ амжалтануудые, тэрэшэлэн дээрэ дурсагдаhан оронуудай түhаламжа тушаа хэлсээнүүдые, экономическа хэлсээнүүдые баталhанинь Министрнүүдэй Совет баяртайгаар тэмдэглээ, эхэ үндэhөөр сэгнэжэ гээд заседаниин hүүлээр толилогдоhон мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Ехээр дэмжэлhэнэйнь, тэрэшэлэн США-гай түрэмгэй эзэрхэг ябуулгын эсэргүү, ороноо хамгаалхын түлөө тэмсэхэдэнь, вьетнам арадай болон арадай экономическа, өөрыгөө хамгаалха, дайшалха хүсэ шадалые бэхижүүлхэ зорилгоор hанал сэдьхэлэй болон материальна түhаламжа Вьетнам арадта үзүүлжэ байhанинь түлөө Советскэ Союздай, Хитадай, бусад социалис оронуудай партинууд, правительствануудые болон арадуудта Министрнүүдэй Совет гүнзэгы ехэ баясхалан хүргэнэ.

Кипрэй дайнай ветерануудай съезд

НИКОЗИ, январиин 31. (ТАСС). Кипрэй сэрэгэй ветерануудай нэгэдэхи съезд үсэгэлдэр эндэ болоо. Грециин болон Советскэ Союзай дайнай ветерануудай делегацинууд съездэдэ уригдаа.

Кипрэй дайнай ветерануудай организациин түрүүлэгшэ Илиофоту съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, дэлхэйн бүхы оронуудтахи дэлхэйн хоёрдохи дайнай ветерануудтай холбоо барисаагаа үргэдхэхэень, нэгэдэлэй бэхижүүлхэень Кипрэй дайнай ветерануудай түлөөлэгшэд урьялаа. «Өөрынгөө эхэ оронной нэрэ хүндын, архэ сүлөөгэй, бэса даанхай байдалай түлөө, өөрынгөө гэр соо өөрөө эзэн байха эрхын түлөө гартаа буу барижа байгшад саашадаашье тэмсэхөөр Кипрэй арад, дэлхэйн хоёрдохи дайнай ветерануудай бэлэн байна» гээд Илиофоту онсолон тэмдэглээ. Советскэ делегациин түлөөлэгшэ, дайнай ветерануудай Советскэ комитедэй гэшүүн, Советскэ Союзай Герой Н. А. Прокопюк Кипрэй дайнай ветерануудай аха дүүгэй халуун амаршалга дамжуулжа, үгэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилхые хүсөө.

Съездэдэ хабаадагшад гурбан резолюци батлан абаа. Кипрэй правительствын политическа хараа шугамые Кипрэй дайнай ветерануудай дэмжэхэдэ бэлэн байhанинь тэдээн соо элирхэйлэн мэдүүлгэнэ, Кипр ООН-эй тэгшэ эрхэтэ гэшүүн болоно, өөрынгөө эрхые хаhуулхагүй гээд онсолон тэмдэглэгдэнэ. Фашизмда эсэргүүсэн, дэлхэйн дээрэ эб найрамдал аршалан хамгаалхын, зол жаргал хангахын тулада нэгэдэл болон нягта жагсаалаа саашадаа бэхижүүлхын түлөө тэмсэлhээ бүмбэгэ дэлхэйн дээрэхи дайнай бүхы ветерануудые Кипрэй дайнай ветерануудай урьялна.

ИНДИРА ГАНДИ МИТИНГ ДЭЭРЭ ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ДЕЛИ, январиин 31. (ТАСС). Ташкентын Декларации хадаа Инди Пакистан хоёрой хоорондохи арсалдаата асуудалнуудые амгалан ёhоор гүримшүүлхэ замхи түрүүшын алхам болоно гээд Делиэдэ болоhон митингдэ үгэ хэлэхэдээ, Индиин премьер-министр Индира Ганди мэдүүлээ. Индиин арадай эрхэ хүбүүн Махатма Гандиин, эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө ами наhаа золиолhан бусад тэмсэгшэдэй дурасхаалда зорюулагдажа, Индиин январиин 30-да жэл бүхэндэ тусхай үдэр үнгэргэгдэдэг юм. Энэ үдэртэй дашарамдуулагдаhан тус митинг болоо.

Энэ Декларациhаа уламжалан тогтоhон оршон байдалые али болохоор дэмжэн хүгжөөхэ шухала гээд И. Ганди үргэлжэлүүлэн хэлээ. Бэеэ даанхай байдалай болоhоноо хойшонхи үе саг соо Индиин арадай түрэл арадай ажалтануудые тэмдэглэжэ зуураа, национальна нэгэдэлэ сахин шадань бэхижүүлхэдэ, үгытэй ядуу байдалтай, үбшэ хамшагтай, хэн бэшэ мэдэхэгүй ябадалтай тэмсэхэдэнь, промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриие үргэдхэн хүгжөөхэдэнь, шухала юумэр өөhэдыгөө хангаха шададаг болгохынь национальна түгэлдэр экономико байгуулхыень арадые тэрэ урьялна.

Манай оронда үгытэй ядуу байдалые болон үгытэй ядуу хүнэй үдэр хүлгэдэ Махатма Гандида, Индиин бэеэ даанхай байдалай түлөө ами наhаа золиолhон бүхы тэмсэгшэдтэ эрхим дурасхаал болохо юм. Өөрынгөө эхэ түбдэргэлгэшэд Махатма Ганди, Джавахарлал Неругэй, Лал Бахадур Шастриин заадаг замаар Инди саашадаа дабшаха гээд И. Ганди хэлээ.

Инди Пакистан хоёрой хани барисаанай бүлгэм

ДЕЛИ, январиин 31. (ТАСС). Дайн арсалдаанаар асуудалнуудые шиидхэхэ арга боломжо болохо шадахагүй гэжэ бүхы арадаар үргэлжэ мэдэрhэ гээд Индиин ниитын хүтэлбэриин болон гэр бүлэ барилгын министр Мехр Чанд Кханна Инди Пакистан хоёрой хани барисаанай бүлгэмые нээлгэ дээрэ үсэгэлдэр үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Индиин наhа барагшан премьер-министр Л. Б. Шастриин болон Пакистанай президент Айюб Ханай гар табиhан Ташкентын Деклараци амгалан эгээл имэ бэлолтойгоор сэгнэхэ хэрэгтэй гээд тэрэ онсолон тэмдэглэбэ.

Бүлгэмэй ажал ябуулга Индиин болон Пакистанай арадуудай хоорондохи хани барисаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ түhалха гэжэ этигэжэ байhанаа М. Ч. Кханна элирхэйлэн мэдүүлээ.

Сэрэгүүд сухарюулагдана

ДЕЛИ, январиин 31. (ТАСС). Сэрэгүүдые сухарюулгын түрүүшын шатые Индиин болон Пакистанай зэбсэгтэ хүсэнүүд хараалагдаhан байгаа хугасаа соонь—январиин 30-ай үдэшэ гүүр түгэсхэбэ гээд Индиин оборонын министерствын түлөөлэгшэ мэдээсэлэ.

Бүхы шахуу фронт дээрэ хоёр талын сэрэгүүд болотоор ээлжэ байhан газарhаа нэгэ мянган ярд хүрэтэр сухарюулагдаа, имагтал Ичогил канальные зүбшан, Амритсар Лахор хоёрой хоорондохи участокта байhан сэрэгүүд энэ каналай эрьеhээ 200 ярд зайда сухарюулагдаhан байна.

США-да СОШОРДОЛГО БОЛОНО

НЬЮ-ЙОРК, январиин 31. (ТАСС). Ядерна бомбонуудые тээжэ ябаhан американ самолёдуудай Испанида haяхан гамтэнэйэй хойшолонгүүд США-гай тухай тушаалта хүнүүдые ехээр сошордуулаа. Американ атомна бомбардировщигуудые тэдэнэй газар дээрэ байрлуулха, нииидүүлхэ ябадалда эсэргүү, бүргүүшалта хэлэн хүдалэн Американ бии байhан оронуудта энэ гамтэнээ хойшо улам шангадаха байха гээд Вашингтондо түбэгшөөдэг байна юм.

Ядерна бомбонуудые тээhэн США-гай самолёдуудай өөрынгөө газар дээгүүр ниидэлгые Испаниин правительство хорюо гэжэ мэдээсэгдээ бэлэй.

Тэрээнhээ гадна, «Нью-Йорк таймс» гэжэ газетын шэнэхэлэгшэ Филиппин мэдээсэлhээ ёhоор, Филиппиний газар дээрэ США-гай ядерна зэбсэгтэ самолёдуудай бууха, портнуудтань корабльнуудай ороходо гүрим тодорхойлhон шэнэ хэлсээ батлаха тухай асуудал США-гай үмэнэ Филиппинэй газаадын хэрэгүүдэй министр Рамос табиhан байна.

Өөрынгөө эрхын түлөө, демократическа шэнэдхэлэнүүдэй түлөө Колумбиин хүдэлмэрилгшэд тэмсэл хэжэ байдаг. Предприятинуудта забастовконууд хэгдэжэ, үйлсэнүүдтэ демонстрацинууд үнгэргэгдэжэл байдаг. Зураг дээрэ: Боготын полицейнхид хүдэлмэрилгшэдэй демонстрацие намнан тараажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

УЛАСХООРОНДЫН ТЭМДЭГЛЭЛ

АБАМНАЙ ГЭРТЭЭ БУСАХА ГҮ?

Рождественгэй hайндэрhөө хэдэн үдэр урда тээ Ширли Блэйк гэжэ зургаан өөрынгөө үбгэнhөө, США-гай абаган сэрэгэй нэгэдэхи дивизиин сержант Л. С. Блэйк гэгшэhээ иимэ бэшэг абаба:

«Үнгэргэшэ hүни түрүүшээр абааб. Нойр абаха арга олдоогүй. Угаа хүшэр сэг тохёолдоо. Баруун тээhээ, «А» ротын ашаhаhан газарhаа, ехээр бууда... Ширли, ши ехээр hанаашаа бү зоболдой... Дахин уулзахал байнабди. Шамдаа дуратайб. Л. С.»

Ширли Блэйк тиихэдэ hанаагаа зобоод байба. Рождественгэй hайндэрөөр үбгэнhее почтоор эльгээхээ, консерваалагдаhан жэмэстэ кекс залдалан абаба. Үбгэнэйнь амтархан эдиг гэжэ hанаа hааб даа...

Рождественгэй hайндэрэй боро хирын зурагудтай хамтадань кексээ багсаалжа байтар, гэртэнь туласа (Техас штадай Хемпхилл городок) нэгэ машина түйлгэжэ ерээ. Үүдэнь тоншоод ороhон эрэ хүн Вашингтоноhоо ерэhэн телеграмма тэрээндэ hарбаба...

Ширли кекстэй хайрсагаа hээргэн задалха баатай болобо. Рождественгэй дашарамдуулан, Вьетнам руу юумэ эльгээhэнэй хэрэг дүүрэжэ ха юм. Хемпхилл городокто «баhа гэжэ арга нарлтай болоhон (бээр нибтархан) үбгэнэйнь «мүнхэдөө бусажа ерэхэ ха юм».

Тэрээнии хэлхээ холбоотой вагон соо гэжэ асараа. Тиихэдээ рождественгэй hайндэрэй бэлэггүүдэр хуурсагаар даргадаhан байба. Хэлхээ холбооной нөөс Хемпхилл городокhоо холо байhахан Маршалл станци дээрэ хуурсагыень буулгахын тула хүнда гэгшэн машинагүүдые зайсуулжа зобоо hэн ха. Тэдэнэр сержант Блэйк гэгшын ухаhан баатай хуурсагые орёожо ерэhэн американска тугые хахалхагүй гэжэ ороldобо.

Туралхидэнь Хемпхилл городоктохи хүдөөлүүлгын «Старр Фюнерал Хоум» гэжэ гансахан бюродо хүбүүнайнгаа уххhан баеыень шэрэжэ абашаба. Тэдэ сержант Блэйк олон жэл американска армида алба хэлhан, Вьетнамдааш зайнда ами наhаа алдаhан байна ха юм.

Тэдэнэр Пентагонhоо үггэhэн ушалалтые ноён Старрта хуурсагаа. Тэрэнинь дээдэ талада тово ушадагүүд дээр иигэжэ бэшэгдэhэн байба: «Хүн ухаhан баеые хүдөөлүүлхэ зүбшөөд. Доронь: «Ухаhан хүнэй нэрэ: Л. С. Блэйк. Эрэ хүн. Шарайгаараа гү, али үндэhэ яhаараа: негр. Түрэhэн газарынь: мэдэгдэхэгүй. Ухаhан газарынь: «Вьетнам».

Ноён Старр энэ ухэhэн хүнэй туралхидтэнь хөөрэлдэхэешье хүсэбэгүй, хара шарайтанда түhалалгүйбэй гэжэ нэнэ ухэхэ, нюhан нииhэн баеэрэ контор руугаа талниба.

Бишыхан сержантын туралхид американска тугаар орёогдоhон ухэhэн баеынь онлоо городто, Хемпхилэhэ 30 милиин газартахи Сан Августинда абашажа баатай болоо. Тэндэ ошохолоод, хүдөөлүүлгын бюрогой ноён Перси Гарнертэй угаэ ойлголсоо...

Энэ ушарал тухай бэшэhэн «Ньюсунк» гэжэ журнал бүришье бираагүй баримтануудые тодорхойлно. Сержант Блэйк зургаан ухибуудтэй байгаа. Тэдэнэй гурбаниинь басагад, гурбаниинь хүбүүд юм ха. Ширли Блэйк гэжэ hамганиинь үбгэнөө хүдөөлүүлхэ ошохо зардалда гэжэ хүбсалуулба. Найма наhатай Патрициин басаганиинь тиихэдэ иигэжэ асууба:

— Амаралтын үдэрөөр дасангай hургуулида ошохомнай гү?

— Үгы даа. Эсэгэшни хүдөөлүүдхэе ошохомнай.

— Эсэгэмнай өөрөө байха гү?

— Тэрэмнай наhа баранхай, «дивааажадаа» ошонхой ха юм.

— Тэдэ абамнай хэзээ гэртээ ерэхэ юм?

— Ерэхэгүй даа. Абынгаа ошоhон газарта хэзээ нэгэтэ бидэшье ошохобди, — гэжэ Ширли Блэйк харюусаба.

Сержант Блэйк 17 жэл американска армида алба хэhэн юм. Хүдөөлүүлэн дээрэ үгэ хэлэнгүйгөө, хүүрыень газарта шэнгэжэ болохогүй байба. Яахадааб гэхэдэ, Вьетнамда ами наhаа алдаа ха юм. Тиимэhээ эргэдэй байhан гарнизонhоо сагаан шарайтан («Сагаан шарайтан» — гэжэ журнал тэмдэглэнэ), сэрэгэй капеллан хүдөөлүүлэн дээрэ үгэ хэлэхээ ерэhэн гэжэ.

Хүдөөлүүлэнэй үглөөдэр Ширли Блэйк Вьетнамhаа үбгэнэйнгөө эльгээhэн бэшэгүүдые гэртээ дахин уншажа hууна. Үбгэнэйнь хуурсагые орёожо ерэhэн, одоотой, эрээн туг гүлбан хушуутайгаар эбхэгдэнхэй, оронойнь гэрэй hэбхэн хабтэнэ. Энэ удаа «баби сиhээ» гэжэ шэнинь нүүмэн гээша...

(АПН). **Н. БОРОДИН.**

САНА

МҮРЫСӨӨН ҮРГЭЛЖЭЛhӨӨР

Мүрысөөнэй хоёрдохи, гурбадахи үдэр эдиршүүл, эхэнэрнүүд 10, эрэшүүл 30 километрэй зайда урилдаhан байна. 30-аад эдиршүүл 10 километрэй зайда урилдажа, эрхим hайн саг харуулхые оролдоно. Жэшээнь, урда үдэрынь 15 километрэй урилдаанда бираагүйшүүлхынь энэ зайда ябаhан hайн саг харуулжа шадаа. «Локомотив» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Калужный энэ зайгаа 38 минута 45 секунда соо гаталжа, булташаа hайн саг харуулна. Тиихэдэ 15 километрэй зайда арбадахи hуурида гараhан Крылов («Спартак») энэдэ хоёрдохи хүнэй саг харуулжа, командадаа шухала очко асарна. «Буревестник» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Бурцев гурбадахи hуури эзэлнэ.

Эхэнэр санашадай дундаhаа «Локомотив» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Стрекаловская Дударь хоёр 44 минута 13—51 секунда харуулжа, булташние ахина. Зүгөөр эдэнэрэй спортын журам эбдэhэн дээрэhээ саашадаа мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхээ хаhуулhан байна.

Эрэшүүл 30 километрэй зайда урилдахаар табигдана. Спортын мастернууд Бурлаков, Котельников, Галимов гэгшэд 5,5 километрэй зайе 25 минутаhаа дээшэ ябажа гаталнаб, энэ зайда түрүүлhэн мастер Олег Харитонов энэ зайень 23 минута 50 секунда соо гаталhан байшоо. Тиигэжэ үлэhэн зайда мэдээжэ хүнда хүсэгдэнгүй фиништэ хүрэбэ.

Үнгэрэгшэhэн хоёр үдэрэй дүн гаргахада, СССР-эй спортын мастер Олег Харитонов республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ байна.

Н. ИВАНОВ.

Зураг дээрэ: Буряад АССР-эй спортын бүлгэм болон эмхинүүдэй союзай Соведэй түрүүлэгшэ М. Г. Калаганский Олег Харитоновто чемпионой грамота барюулжа байна.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

АНГАЙ ЖЭМЭЭР

Ангуушан олзоборидо гараха-даа буу, hомо түгас бэлдэжэ, хэрмэшэ нохойгоо дахуулжа ябадаг ааб даа. Тэдэ Бэшүүрэй «Рассвет» колхозой ангуушан Гурьян Петров буугаар ан баридагшье-гүй hаа, ёhын тэдэгэ гү, али эльдэб ушаралай тохёолдо hаа, хэрэглэхын тулада хунды аматаа үргэлжэ ябадаг.

Ан ангуушан арьяень гэнтээхэгүйн тулада ан буудангүй барнгдаhан ангай арhан hайнаар сэгнэгдэжэ, үнэтэй сэндэ хүрэдэг байха юм.

Нухэр Петров ангуурийн энэ сезондо хоёрхон hарын турша олзоборидо хэhэлээ 2 бүгла, 85 хэрмэ, 6 hолонго, 4 хабарга, 3 шандага болон олон шубуу барьба. Баталhан хэлсээнэй ёhоор 60 түхэригэй ангай арhа тушааха байhан аад, мүнөө 135 түхэригэй арhа балдаhалай пунктда орюулаад байна. Тиигэжэ түсэбөө хоёр дахин үлүүлэн дүүргэбэ.

Г. ГРОМОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Советууд ба нютагай промышленность» гэhэн түрүү бэшэг; «КПСС-эй XXIII съездые угтуулан» гэhэн гаршаг доро Е. Балнтаеваагай «Бэрхэшээлнүүдтэ үнэрин» гэhэн корреспонденци; ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Нэгэ асуудалаар орооhон хоёр бэшэг» гэhэн гаршаг доро В. Алешинагай «Хүнүүд, урма зориг, процентнүүд» гэhэн корреспонденци; «Хүдөөгэй соёл гэгээрэлэй асуудалнууд» гэhэн гаршаг доро Л. Мартыновагай «Гансашье хүүрэлхын тулада бэшэ» гэhэн корреспонденци; редакция ерээн бэшэгүүд.

Гурбадахи хуудаhанда: ТАСС-ай корреспондентнүүдэй хилын саанаhаа эльгээhэн мэдээсэлнүүд, АПН-ай материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: ТАСС-ай корреспондент А. Медведевэй корреспонденци.

Редактор **Ц. О. ОЧИРОВ.**

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.

1966 оной февралиин 2.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—25-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61, корректорская—35-85.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

г. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н03398. Зак. № 137.